

Załącznik nr2
do Uchwały Zarządu nr 2
Banku Spółdzielczego w Prabutach.
z dnia 06.08.2021 r.

Zasady
klasyfikacji ekspozycji kredytowych
i tworzenia rezerw na ryzyko związane z
działalnością
Banku Spółdzielczego w Prabutach

Prabuty, sierpień 2021 r.

Spis treści

Dział I - Postanowienia ogólne	2
Dział II – Organizacja procesu klasyfikacji i tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących	4
Dział III – Klasyfikacja ekspozycji kredytowych	4
Rozdział 1 – Zasady ogólne	4
Rozdział 2 – Zasady klasyfikacji w oparciu o ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej	6
Rozdział 3 – Zasady klasyfikacji w oparciu o terminowość spłat	11
Rozdział 4 – Zasady klasyfikacji do poszczególnych kategorii ryzyka	11
1) Ekspozycje kredytowe wobec Skarbu Państwa	11
2) Ekspozycje kredytowe z tytułu pożyczek i kredytów detalicznych	12
3) Ekspozycje kredytowe z tytułu pożyczek i kredytów mieszkaniowych oraz pożyczek i kredytów hipotecznych	12
4) Ekspozycje kredytowe wobec klientów prowadzących pełną sprawozdawczość z wyłączeniem ekspozycji kredytowych wobec jednostek samorządu terytorialnego oraz wobec banków spółdzielczych i banków komercyjnych	13
5) Ekspozycje kredytowe wobec jednostek samorządu terytorialnego	16
6) Ekspozycje kredytowe wobec banków spółdzielczych i banków komercyjnych	17
7) Ekspozycje kredytowe wobec rolników nieprowadzących sprawozdawczości, klientów prowadzących uproszczoną księgowość	18
8) Ekspozycje kredytowe wobec wspólnot mieszkaniowych	20
9) Ekspozycje kredytowe wobec instytucji pomostowej lub podmiotu w restrukturyzacji, wobec którego nie zastosowano instrumentów przymusowej restrukturyzacji: przejęcia przedsiębiorstwa w restrukturyzacji, wybranych albo wszystkich praw majątkowych lub zobowiązań podmiotu w restrukturyzacji lub przeniesienia przedsiębiorstwa lub wybranych praw majątkowych lub zobowiązań	21
Rozdział V - Klasyfikacja ekspozycji, w przypadku których Bank dokonał zmiany warunków umów/zamiany składnika aktywów	22
Dział IV – Tworzenie, aktualizacja oraz rozwiązywanie rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących	23
Dział V – Stosowanie zabezpieczeń pomniejszających podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi	25
Rozdział 2 – Zabezpieczenia umożliwiające pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z pozostałymi ekspozycjami kredytowymi	26
Rozdział 3 – Zabezpieczenia umożliwiające zaklasyfikowanie ekspozycji kredytowej do kategorii „normalne”	29
Rozdział 4 – Zabezpieczenia umożliwiające zastąpienie oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika	30
Rozdział 5 – Zasady ustalania kwoty zabezpieczeń do pomniejszeń	31
Rozdział 7 – Limity dla kwot pomniejszających podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących	32

Wykaz załączników

Załącznik nr 1	Szczegółowe zasady uwzględniania, ustalania i aktualizowania wartości niektórych rodzajów zabezpieczeń pomniejszających podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących (oprócz hipoteki na nieruchomości)
Załącznik nr 2	Szczegółowe zasady uwzględniania, ustalania i aktualizowania wartości hipoteki na nieruchomości do celów pomniejszania podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących

Dział I - Postanowienia ogólne

§ 1

1. Niniejsze „Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością Banku Spółdzielczego w Prabutach”, zwane dalej zasadami, obejmują całokształt zagadnień związanych z:
 - 1) klasyfikacją ekspozycji kredytowych;
 - 2) tworzeniem rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących;
 - 3) stosowaniem pomniejszeń podstawy naliczania rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących.
2. Zasady stanowią uzupełnienie wewnętrznych procedur Banku dotyczących:
 - 1) Strategii zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Prabutach;
 - 2) Zasad zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku Spółdzielczym w Prabutach;
 - 3) Zasad zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie w Banku Spółdzielczym w Prabutach;
 - 4) Zasad zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych w Banku Spółdzielczym w Prabutach;
 - 5) Polityki rachunkowości Banku Spółdzielczego w Prabutach;
 - 6) Zasad wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Banku Spółdzielczym w Prabutach;
 - 7) Instrukcji monitoringu w Banku Spółdzielczym w Prabutach.

§ 2

Najważniejsze przepisy zewnętrzne będące podstawą opracowania niniejszej regulacji to:

- 1) Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 217 z późniejszymi zmianami);
- 2) Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz.1896 z późniejszymi zmianami);
- 3) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 1 października 2010 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków wraz ze zmianami wprowadzonymi Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 23 czerwca 2017 roku (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 957);
- 4) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 roku w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków wraz ze zmianami wprowadzonymi Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 12 października 2017 roku (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 520 z późniejszymi zmianami) (zwane dalej *Rozporządzeniem*);
- 5) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz.1990 z późniejszymi zmianami);
- 6) Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1910 t z późniejszymi zmianami);
- 7) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego (Dz.U. z 2004 r., nr 207, poz. 2109 z późniejszymi zmianami);
- 8) Obwieszczenie Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 1 września 2017r. w sprawie standardu zawodowego rzeczoznawców majątkowych nr 1 Wycena dla zabezpieczenia wiarytelności;
- 9) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (CRR);
- 10) Ustawa o BFG – ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 842 z późniejszymi zmianami);

- 11) Wytyczne EBA/GL/2018/06 z dnia 31 października 2018 r., dotyczące zarządzania ekspozycjami nieobsługiwanyymi i restrukturyzowanymi;
- 12) Wytyczne EBA/GL/2020/06 z dnia 29 maja 2020 r., dotyczące udzielania i monitorowania kredytów.

§ 3

W dalszej treści użyte są następujące skróty i pojęcia, które oznaczają:

- 1) Bank – Bank Spółdzielczy w Prabutach;
- 2) Bank Zrzeszający – SGB-Bank S.A.;
- 3) KNF – Komisja Nadzoru Finansowego;
- 4) Spółdzielnia – jednostka zarządzająca Systemem Ochrony SGB;
- 5) ekspozycje kredytowe – bilansowe należności z tytułu kredytów i pożyczek, skupionych wierzytelności, czeków i weksli, zrealizowanych gwarancji, innych wierzytelności o podobnym charakterze oraz udzielone zobowiązania pozabilansowe o charakterze finansowym i gwarancyjnym.
- 6) ekspozycje kredytowe wobec Skarbu Państwa – ekspozycje kredytowe wynikające z umów zawartych przez osoby uprawnione do reprezentowania Skarbu Państwa;
- 7) pierwotna wysokość zabezpieczanej kwoty - wysokość ekspozycji kredytowej określona w umowie obowiązującej w dniu dokonywania klasyfikacji;
- 8) pożyczki i kredyty detaliczne – ekspozycje kredytowe wobec osób fizycznych, udzielone na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego, z wyłączeniem pożyczek i kredytów mieszkaniowych, pożyczek i kredytów hipotecznych oraz zobowiązań pozabilansowych;
- 9) pożyczki i kredyty hipoteczne – ekspozycje kredytowe wobec osób fizycznych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego, zabezpieczone zabezpieczeniami wymienionymi w załączniku do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków, pod warunkiem, że zabezpieczenia te ustanowione są na nieruchomości mieszkalnej;
- 10) pożyczki i kredyty mieszkaniowe – ekspozycje kredytowe wobec osób fizycznych wynikające z finansowania niezwiązanego z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego:
 - a) nabycia, budowy, przebudowy, rozbudowy lub nadbudowy domu albo lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość,
 - b) nabycia spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego lub prawa do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej albo prawa odrębnej własności lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej,
 - c) remontu domu albo lokalu, o których mowa w lit. a i b,
 - d) nabycia działki budowlanej lub jej części pod budowę domu jednorodzinnego lub budynku mieszkalnego, w którym jest lub ma być położony lokal mieszkalny,
 - e) innego celu związanego z zaspokajaniem potrzeb mieszkaniowych, w szczególności pokrycia kosztów partycypacji w kosztach budowy mieszkań przez towarzystwa budownictwa społecznego;
- 11) rezerwy celowe – rezerwy na ryzyko związane z działalnością banków odnoszące się do ekspozycji kredytowych, z wyłączeniem należności z tytułu odsetek, także skapitalizowanych;
- 12) odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi – odpisy aktualizujące odnoszące się do odsetek, także skapitalizowanych, od ekspozycji kredytowych; *(w tym miejscu chodzi o wszystkie naliczone i nie zapłacone odsetki – zarówno odsetki zapadłe jak i niezapadłe)*
- 13) rezerwa na ryzyko ogólne – rezerwa utworzona zgodnie z art. 130 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe;

- 14) instytucja pomostowa – instytucja pomostowa w rozumieniu art. 2 pkt 26 ustawy o BFG;
- 15) podmiot w restrukturyzacji – podmiot w restrukturyzacji w rozumieniu art. 2 pkt 44 ustawy o BFG;
- 16) instrumenty przymusowej restrukturyzacji przejęcia przedsiębiorstwa w restrukturyzacji lub wybranych albo wszystkich praw majątkowych lub zobowiązań podmiotu w restrukturyzacji – instrumenty przymusowej restrukturyzacji, o których mowa odpowiednio w art. 174 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o BFG;
- 17) instrumenty przymusowej restrukturyzacji przeniesienia przedsiębiorstwa lub wybranych praw majątkowych lub zobowiązań – instrumenty przymusowej restrukturyzacji, o których mowa odpowiednio w art. 188 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o BFG.”;
- 18) czynniki ESG
 - czynniki środowiskowe, tj. czynniki odnoszące się do jakości i sprawności ekosystemu, środowiska naturalnego, jak np. emisje CO², regulacje dotyczące ochrony środowiska, niedobory wody, zanieczyszczenie powietrza, wykorzystanie energii czy zarządzanie odpadami,
 - sprawne zarządzanie i ład korporacyjny, tj. np. równość szans dla obu płci w zarządzaniu firmą, jakość relacji wewnętrznych i inwestorskich sprawiedliwe wynagradzanie, przeciwdziałanie korupcji, prawa udziałowców, zapewnienie transparentności firmy; *(na podstawie Wytycznych EBA dot. udzielania i monitorowania kredytów)*
- 19) wspólnota mieszkaniowa – ogół właścicieli, których lokale wchodzi w skład określonej nieruchomości. Wspólnota mieszkaniowa może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozwana.

Dział II – Organizacja procesu klasyfikacji i tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących

§ 4

1. Za monitorowanie poszczególnych ekspozycji kredytowych i ich cykliczną ocenę odpowiedzialne jest Stanowisko ds. monitoringu i windykacji, które odpowiada za:
 - 1) monitorowanie sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorców;
 - 2) monitorowanie zabezpieczeń udzielonych kredytów, z uwzględnieniem monitorowania wskaźnika LTV;
 - 3) monitorowanie terminowości spłat rat kapitału i odsetek.
2. Wynikiem procesu monitorowania, o którym mowa w ust. 1 jest:
 - 1) arkusz z monitoringu lub wykaz zawierający propozycję klasyfikacji wszystkich ekspozycji, które podlegały przeglądowi, dokonanemu w oparciu o kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej,
 - 2) propozycja poziomu rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących z uwzględnieniem przeglądu i ewentualnej aktualizacji wartości zabezpieczeń pomniejszających podstawę naliczania rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących.
3. Dokumenty, o których mowa w ust. 2 Stanowisko ds. monitoringu i windykacji przedstawia do zaakceptowania Zarządowi Banku.

Dział III – Klasyfikacja ekspozycji kredytowych

Rozdział 1 – Zasady ogólne

§ 5

1. Ekspozycje kredytowe klasyfikuje się na podstawie:

- 1) kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek w odniesieniu do:
 - a) ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa,
 - b) ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego;
- 2) dwóch niezależnych od siebie kryteriów:
 - a) terminowości spłaty kapitału lub odsetek,
 - b) sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, w odniesieniu do pozostałych ekspozycji kredytowych.
2. W przypadku ekspozycji kredytowych:
 - 1) wynikających z nabycia przez Bank czeków, weksli oraz wierzytelności z prawem regresu – ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika można zastąpić oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej wierzyciela;
 - 2) w części zabezpieczonej zabezpieczeniami wymienionymi w § 27, ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika można zastąpić oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia;
 - 3) wynikających z finansowania projektów inwestycyjnych, prowadzonych w ramach powołanych do tego celu odrębnych spółek prawa handlowego – ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika można zastąpić oceną struktury prawno-finansowej projektu inwestycyjnego, biorąc pod uwagę zawarte i obowiązujące umowy i wiążące oświadczenia minimalizujące poszczególne rodzaje ryzyka projektu, ze szczególnym uwzględnieniem założeń finansowych projektu, które stanowiły podstawę zaangażowania Banku z tytułu ekspozycji kredytowej.
3. W przypadku, gdy umowa kredytu nie zawiera postanowień, o których mowa w § 19, klasyfikacji ekspozycji kredytowej z tytułu zobowiązania pozabilansowego, które nie zostało wykorzystane w żadnej części, dokonuje się tylko w oparciu o kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika.
4. Jeżeli Bank posiada więcej niż jedną ekspozycję kredytową wobec jednego dłużnika, wszystkie ekspozycje kredytowe wobec tego dłużnika klasyfikuje się do najwyższej kategorii ryzyka spośród kategorii przypisanych tym ekspozycjom, przy czym:
 - 1) zasady tej nie stosuje się w przypadku, gdy ekspozycja kredytowa zaklasyfikowana została z uwzględnieniem zasad określonych w ust. 2 pkt 1) i 2) oraz w przypadku gdy ekspozycja kredytowa w części zabezpieczona zabezpieczeniami, o których mowa w § 26 może być klasyfikowana jako ekspozycja kredytowa „normalna”;
 - 2) zmiana klasyfikacji pożyczki i kredytu detalicznego nie wpływa na klasyfikację pożyczki i kredytu mieszkaniowego lub pożyczki i kredytu hipotecznego oraz zmiana klasyfikacji pożyczki i kredytu mieszkaniowego lub pożyczki i kredytu hipotecznego nie wpływa na klasyfikację pożyczki i kredytu detalicznego;
 - 3) zmiana klasyfikacji pożyczki i kredytu detalicznego lub pożyczki i kredytu mieszkaniowego/hipotecznego nie wpływa na klasyfikację kredytu udzielonego na prowadzoną działalność gospodarczą/rolniczą (i odwrotnie) *(w przypadku gdy prowadzona działalność jest jedynym/istotnym źródłem spłaty kredytów udzielonych na cele prywatne/konsumpcyjne, Bank uwzględnia pojawiające się problemy finansowe w klasyfikacji tych ekspozycji - mniejsza jest konieczność zmiany klasyfikacji ekspozycji detal/mieszk w przypadku klasyfikacji ekspozycji gosp/rol do kat. "PS" i niebudzącej uwag terminowość spłat - w porównaniu z sytuacją klasyfikacji eksp. gosp/rol do kat. „W” i jednoczesnego występowania opóźnienia w spłacie ekspozycji, ważna jest też kwota detalicznych ekspozycji w relacji do kwoty ekspozycji gosp/rol .*
5. W przypadku ekspozycji kredytowych, których spłata jest uzależniona od podmiotów innych niż dłużnik (w szczególności należności z tytułu środków pieniężnych wpłacanych na zabezpieczenie zobowiązań osób trzecich), kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej

stosuje się w odniesieniu do tego spośród tych podmiotów i dłużnika, którego sytuacja ekonomiczno-finansowa jest najgorsza.

6. W przypadku ekspozycji kredytowych stanowiących zobowiązania solidarne osób trzecich, kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej stosuje się w odniesieniu do tej z nich, której sytuacja ekonomiczno-finansowa jest najlepsza; w przypadku powstania zobowiązania solidarnego w trakcie trwania umowy, przeniesienie ekspozycji do kolejnej niższej kategorii ryzyka może nastąpić po spełnieniu warunków określonych w § 6.
7. W przypadku kredytów udzielonych w ramach konsorcjum – Bank dokonuje własnej oceny ryzyka kredytowego i klasyfikuje ekspozycje zgodnie z obowiązującymi zasadami klasyfikacji ekspozycji kredytowych. W przypadku planowanej/dokonanej zmiany klasyfikacji ekspozycji do wyższej kategorii ryzyka, Bank powiadamia pozostałych uczestników konsorcjum wraz ze wskazaniem przesłanek zmiany klasyfikacji.
8. W procesie dokonywania oceny zdolności kredytowej klienta oraz klasyfikacji ekspozycji kredytowych Bank wykorzystuje informacje zawarte w bazach BIK. W związku z tym Bank przekazuje wsady do bazy BIK - Klient Indywidualny i BIK - Przedsiębiorca.

§ 6

1. Ekspozycje kredytowe, w tym także ekspozycje kredytowe, których warunki spłaty zostały zmienione w wyniku podpisania nowych umów lub aneksów zawartych do umów, mogą być – z zastrzeżeniem ust. 2 – przeniesione do kolejnej kategorii o niższym stopniu ryzyka:
 - 1) w przypadku ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych – nie wcześniej niż po upływie 3 miesięcy terminowej obsługi zadłużenia (spłat rat kapitałowych i odsetek); jeżeli płatność rat kapitałowych oraz odsetkowych przypada w okresach dłuższych niż 3 miesiące – musi być zapłacona przynajmniej 1 rata kapitałowa lub odsetkowa;
 - 2) w przypadku pozostałych ekspozycji kredytowych – po spełnieniu łącznie dwóch poniższych warunków:
 - a) odzyskaniu przez dłużnika pełnej zdolności kredytowej,
 - b) przynajmniej po okresie 3 miesięcy terminowej obsługi zadłużenia (spłat rat kapitałowych i odsetek); jeżeli płatność rat kapitałowych oraz odsetkowych przypada w okresach dłuższych niż 3 miesiące – musi być zapłacona przynajmniej 1 rata kapitałowa lub odsetkowa

(należy pamiętać, że w przypadku pozostałych ekspozycji kredytowych – podstawą przeklasyfikowania do niższej kategorii ryzyka jest odzyskanie pełnej zdolności kredytowej;

z kolei przynajmniej „3 miesiące terminowej obsługi zadłużenia” oznaczają np.:

 - jeżeli odsetki są płatne miesięcznie a kapitał rocznie – muszą być zapłacone przynajmniej 3 kolejne raty odsetkowe,
 - jeżeli odsetki są płatne kwartalnie, a kapitał jest płatny półrocznie – musi być zapłacona przynajmniej 1 rata odsetkowa,
 - jeżeli odsetki i kapitał są płatne kwartalnie – musi być zapłacona 1 rata kapitałowo-odsetkowa,
 - jeżeli odsetki i kapitał są płatne półrocznie – musi być zapłacona 1 rata kapitałowo-odsetkowa.
2. Ekspozycje kredytowe wynikające z należności od Skarbu Państwa mogą być przeniesione bezpośrednio do kategorii „normalne” po całkowitym spłaceniu wszystkich zapadłych rat kapitałowych i odsetkowych.

Rozdział 2 – Zasady klasyfikacji w oparciu o ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej

§ 7

1. Ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta prowadzącego pełną sprawozdawczość finansową Bank przeprowadza w oparciu o ocenę mierników ilościowych oraz ocenę mierników jakościowych:
 - 1) ocenę mierników ilościowych klienta przeprowadza się dokonując indywidualnej analizy wpływu poszczególnych mierników na jego sytuację ekonomiczno-finansową, przy czym wykorzystując poszczególne mierniki Bank zawsze uwzględnia dopasowanie miernika do specyfiki branży oraz profilu ryzyka klienta; miernikami podlegającymi ocenie są w szczególności:
 - a) wskaźniki rentowności działania, w tym zawsze wskaźnik rentowności sprzedaży oraz wskaźnik rentowności aktywów netto (ROA) rozumiany jako stosunek wyniku netto do aktywów ogółem (przy czym Bank uznaje, że u klienta występuje podwyższone ryzyko w przypadku spadkowego trendu tego wskaźnika lub wartości zbliżonej do zera),
 - b) wskaźniki płynności, w tym zawsze wskaźnik płynności bieżącej rozumiany jako stosunek aktywów obrotowych do zobowiązań krótkoterminowych (przy czym Bank uznaje, że u klienta występuje podwyższone ryzyko jeżeli wartość wskaźnika płynności bieżącej jest niższa od 1,00),
 - c) wskaźniki rotacji majątku obrotowego i zobowiązań bieżących (optymalna wartość wskaźnika rotacji należności i zobowiązań zależy od rodzaju działalności firmy, przy czym generalnie Bank uznaje, że jego wartość nie powinna przekraczać 60 dni; optymalna wartość wskaźnika rotacji zapasów zależy od branży w której działa firma),
 - d) wskaźniki wyliczone w oparciu o strukturę bilansu, w tym zawsze: wskaźnik zadłużenia, rozumiany jako stosunek kapitałów obcych (zobowiązania ogółem i rezerwy na zobowiązania) do aktywów ogółem lub wskaźnik udziału kapitału własnego w finansowaniu majątku (aktywów ogółem) (przy czym Bank uznaje, że u klienta występuje podwyższone ryzyko jeżeli wymienione wskaźniki są odpowiednio: wyższy od 80%, niższy od 20%),
 - e) zmiany kursu walutowego (w przypadku kredytów w walutach obcych lub w walucie krajowej indeksowanej do walut obcych, a także w przypadku kredytów złotych udzielanych klientom, którzy są już obciążeni ryzykiem kursowym wynikającym z zadłużenia w innych bankach) rozumiane jako wpływ wzrostu kursu walutowego o 30% na zdolność klienta do spłaty zadłużenia; *(jeżeli Bank udziela kredytów w walutach obcych)*
 - f) margines bezpieczeństwa (w przypadku ubezpieczycieli).
 - 2) Ocenę jakościową klienta, przeprowadza się na podstawie oceny mierników jakościowych, a w szczególności oceny:
 - a) jakości zarządzania (ocena kadry kierowniczej),
 - b) stopnia zależności od rynku,
 - c) perspektyw rozwoju branży oraz ryzyka z nią związanego,
 - d) stopnia zależności od dotacji rządowych, zamówień rządowych, kilku dużych dostawców lub odbiorców,
 - e) stopnia zależności od innych podmiotów grupy,
 - f) dotychczasowej współpracy z Bankiem;
 - g) zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej¹. *(jeżeli Bank posiada klientów z takimi ocenami)*
 - h) jakość zabezpieczenia.
2. Ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, którym jest jednostka samorządu terytorialnego, przeprowadza się zgodnie z obowiązującymi w Banku przepisami, stosując w szczególności następujące mierniki:
 - 1) ilościowe:

¹ O której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 98 rozporządzenia CRR.

- a) wysokość dochodów budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
 - b) dynamika przychodów jednostki samorządu terytorialnego,
 - c) stopień realizacji planu finansowego jednostki samorządu terytorialnego,
 - d) obciążenie budżetu jednostki samorządu terytorialnego zobowiązaniami;
- 2) jakościowe:
- a) jakość posiadanego zabezpieczenia,
 - b) jakość zarządzania,
 - c) poziom rozwoju gospodarczego jednostki samorządu terytorialnego,
 - d) dotychczasowa współpraca z Bankiem.
3. Ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, który jest bankiem, przeprowadza się zgodnie z obowiązującymi w Banku przepisami, z wykorzystaniem w szczególności następujących mierników:
- 1) ilościowych:
- a) struktury bilansu oraz rachunku zysków i strat,
 - b) współczynników kapitałowych, przy czym Bank uznaje, że w banku występuje podwyższone ryzyko w przypadku kształtowania się współczynników kapitałowych poniżej minimum regulacyjnego z uwzględnieniem połączonego bufora,
 - c) wskaźników ryzyka działalności kredytowej,
 - d) wskaźników płynności, w tym nadzorczych miar płynności oraz norm ustalonych w Części szóstej rozporządzenia CRR,
 - e) wskaźnika pokrycia majątku trwałego,
 - f) wskaźnika rentowności,
 - stopy zwrotu aktywów ROA,
 - stopy zwrotu kapitału ROE;
- 2) jakościowych:
- a) jakości posiadanego zabezpieczenia,
 - b) jakości zarządzania,
 - c) dotychczasowej współpracy z Bankiem,
 - d) poziomu rozwoju gospodarczego terenu działania banku.
4. Ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej rolnika nieprowadzącego sprawozdawczości oraz klientów prowadzących uproszczoną księgowość, przeprowadza się zgodnie z obowiązującymi w Banku przepisami, w oparciu o indywidualną analizę ilościową i jakościową oraz ocenę wpływu odpowiednich mierników (ze zbioru określonego w ust. 1) na jego sytuację ekonomiczno-finansową.
5. Ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej wspólnoty mieszkaniowej przeprowadza się zgodnie z obowiązującymi w Banku przepisami, stosując w szczególności następujące mierniki:
- 1) ilościowe:
- a) wpływy na rachunek funduszu remontowego (lub inny rachunek bankowy),
 - b) inne wpływy np. z wynajmu,
 - c) dynamika obrotów na rachunku funduszu remontowego, innego rachunku bankowego.
- 2) jakościowe:
- a) jakość posiadanego zabezpieczenia,
 - b) jakość zarządzania,
 - c) dotychczasowa współpraca z Bankiem.
6. Bank stosuje zasadę, że w ostatecznej ocenie sytuacji ekonomiczno-finansowej, czynniki jakościowe mają mniejszą istotność niż czynniki ilościowe; od tej zasady może być zastosowany wyjątek w przypadkach, w których z czynników jakościowych wynika jednoznacznie konieczność przeklasyfikowania klienta do wyższej grupy ryzyka.

7. Bank dokonuje przeglądu ekspozycji zaliczonych do kategorii „stracone” w oparciu o kryterium oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, na podstawie którego podejmuje decyzje co do dalszego postępowania z ekspozycją/ekspozycjami, których dotyczył przegląd. W przypadkach ekspozycji kredytowych wobec klientów w stosunku do których toczy się postępowanie egzekucyjne lub upadłościowe i niemożliwe jest pozyskanie informacji w oparciu o które Bank mógłby dokonać oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta dopuszcza się rezygnację z przeprowadzania takiej oceny; w takich przypadkach Bank kwartalnie monitoruje przebieg i efekty działań windykacyjnych prowadzonych wobec klienta.
8. Niezależnie od kryteriów wskazanych w ust. 1 - 6, w procesie klasyfikacji ekspozycji kredytowych Bank bierze pod uwagę, zdefiniowane szczegółowo w obowiązującej w Banku Instrukcji monitoringu sygnały wczesnego ostrzegania (SWO), które identyfikowane są w następujących obszarach:
 - 1) współpraca z Bankiem, w szczególności: opóźnienia w spłacie kredytów, pogorszenie jakości i terminowości otrzymywanych sprawozdań, unikanie kontaktów z Bankiem, braki w realizacji warunków umowy;
 - 2) zarządzanie i struktura firmy, w szczególności: częste zmiany w zarządzie firmy, wysoka fluktuacja kadr, restrukturyzacja wewnętrzna w firmie, zmiana formy prawnej, redukcja zatrudnienia oraz równość szans dla obu płci w zarządzaniu firmą, jakość relacji wewnętrznych i inwestorskich, sprawiedliwe wynagradzanie, przeciwdziałanie korupcji, prawa udziałowców, zapewnienie transparentności firmy (*identyfikacja tych czynników powinna opierać się na monitorowaniu informacji pochodzących z lokalnego środowiska, portali internetowych/ społecznościowych, prasy itp.*);
 - 3) wyniki finansowe, w szczególności: negatywne trendy w kształtowaniu się parametrów/ wskaźników finansowych, zaległości w opłacaniu składek wobec ZUS/KRUS, US, Urzędu Gminy itp. zajęcia komornicze;
 - 4) otoczenie/branża, w szczególności: negatywne informacje z lokalnego środowiska, w prasie, portalach internetowych, dziennikach urzędowych;
 - 5) zależność od rynku/zaopatrzenie i sprzedaż, w szczególności: zależność od 1-2 dostawców /odbiorców, konkurencja;
 - 6) zabezpieczenia, w szczególności: brak kontynuacji ubezpieczenia składników majątku stanowiących zabezpieczenie kredytu, w tym cesji praw na Bank z umów ubezpieczenia;
 - 7) czynniki ESG – dotyczy kredytów udzielonych od dnia 30 czerwca 2021 roku, w szczególności: problemy z obniżaniem wód gruntowych na obszarze kredytowanego gospodarstwa rolnego, produkcja dóbr, które mogą zostać obłożone nowymi wymogami polityki ochrony środowiska; biznes klienta opiera się głównie na relacji z klientem „brązowym”, którego działalność podlega znaczącej transformacji wskutek działań polityki klimatycznej (np. klient jest podwykonawcą kopalni).
9. Bank prowadzi listę kredytobiorców (Listę Watch), dla których zidentyfikowano SWO; na Liście Watch umieszczane są tylko ekspozycje klasyfikowane do kategorii ryzyka „normalne” lub „pod obserwacją”, w przypadku których:
 - 1) odstąpiono od zmiany klasyfikacji do kategorii ryzyka poniżej standardu z uwagi na:
 - a) wystąpienie przypadków wyłączających ze zmiany klasyfikacji zgodnie z zapisami §13 ust.1 pkt 3) lit b,
 - b) stwierdzenie - w wyniku przeprowadzonej analizy - że wystąpienie przypadków wskazanych w §13 ust.1 pkt 3) lit c oraz §16 ust.1 pkt 3) lit c, nie stwarza zagrożenia dla terminowej spłaty zadłużenia.
10. Dłużnik, który znajduje się na Liście Watch, podlega kwartalnemu przeglądowi.
11. Bank monitoruje terminowość spłaty ekspozycji kredytowych powiązanych z czynnikami ESG (dotyczy kredytów udzielonych od dnia 30 czerwca 2021r.).

§ 8

1. Przeglądów i klasyfikacji ekspozycji kredytowych w oparciu o kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej dokonuje się co najmniej na koniec każdego kwartału – z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika stosuje się raz na rok, w oparciu o dane finansowe na koniec dowolnego kwartału (przy czym dla danego klienta odstęp pomiędzy kolejnymi przeglądami nie może być dłuższy niż 12 miesięcy) z uwzględnieniem zapisów zawartych w ust. 4, w przypadku ekspozycji kredytowych, spełniających łącznie następujące warunki:
 - 1) ekspozycja jest zaklasyfikowana do kategorii „normalne”;
 - 2) kwota ekspozycji łącznie z innymi ekspozycjami Banku wobec tego podmiotu nie przekracza mniejszej z poniżej wymienionych kwot:
 - a) równowartości kwoty:
 - 1.000.000,00 euro wobec jednostek samorządu terytorialnego,
 - 1.000.000,00 zł wobec pozostałych podmiotów,
 - b) 6% uznanego kapitału Banku.
3. W przypadku ekspozycji monitorowanych w okresach kwartalnych - dokonując klasyfikacji podmiotu Bank bierze pod uwagę sytuację ekonomiczno-finansową dłużnika dokonaną na koniec każdego kwartału wg danych ekonomicznych kwartału poprzedniego, tj.:
 - 1) do końca marca – według wstępnych danych na koniec grudnia roku poprzedniego;
 - 2) do końca czerwca – według danych na koniec marca; według ostatecznych danych na koniec grudnia roku poprzedniego z możliwością wydłużenia, dla sytuacji wskazanych w ust. 4 (*w przypadku braku ostatecznych danych rocznych przegląd kwartalny dokonywany jest tylko na podstawie danych na koniec marca*);
 - 3) do końca września – według danych na koniec czerwca oraz ostatecznych danych rocznych zgodnie z zapisami pkt 2,
 - 4) do końca grudnia – według danych na koniec września.
4. W przypadku ekspozycji monitorowanych w okresach rocznych Bank dokonuje przeglądu i klasyfikacji do końca czerwca – według danych na koniec grudnia roku poprzedniego - w oparciu o ostateczne dane finansowe; dopuszcza się wydłużenie terminu przeglądu do końca:
 - 1) sierpnia w przypadku klientów, których forma prowadzonej działalności wymaga akceptacji sprawozdania finansowego do końca czerwca (np. spółdzielnia); w przypadku końca roku obrotowego innego niż koniec roku kalendarzowego, przepisy stosuje się odpowiednio;
 - 2) września, lecz tylko w przypadku klientów, rozliczających się w oparciu o uproszczoną księgowość KPiR/Ryczałt/Karta oraz rolników nieprowadzących sprawozdawczości (*wprowadzone udogodnienie ma na celu umożliwienie przeprowadzenia w pierwszej kolejności przeglądu ekspozycji o większym stopniu ryzyka (duże ekspozycje, pełna sprawozdawczość)*),
przy czym,
 - 1) w przypadku stwierdzenia wystąpienia SWO (określonych w § 7 ust. 8) Bank uwzględnia w przeglądzie rocznym, również aktualne dane finansowe za ostatni kwartał roku bieżącego;
 - 2) okres obejmujący wydłużenie terminu sporządzenia przeglądu, dotyczy ekspozycji kredytowej w przypadku której łączna kwota ekspozycji wobec dłużnika nie przekracza 0,8 wartości/limitu/kwoty określonej w ust. 2;
 - 3) wydłużenie terminu przeglądu nie może powodować braku przeglądu ekspozycji kredytowej w ciągu 1 roku licząc od dnia podpisania/zawarcia umowy skutkującej powstaniem ekspozycji kredytowej.

5. W przypadku kredytów udzielanych w konsorcjum przyjmuje się zasadę, że dla wszystkich stron uczestniczących w konsorcjum, cykl monitoringu jest taki sam i wyznacza go ten uczestnik, który dokonuje przeglądów z największą częstotliwością. *(dla przykładu: w konsorcjum uczestniczą trzy Banki – pierwszy dokonuje przeglądów w cyklu rocznym, drugi Bank – w okresach półrocznych, a trzeci Bank w cyklach kwartalnych => zgodnie z powyższą zasadą cykl monitoringu dla wszystkich uczestników konsorcjum powinien być kwartalny)*

Rozdział 3 – Zasady klasyfikacji w oparciu o terminowość spłat

§ 9

1. Przegląd i klasyfikacja wszystkich ekspozycji kredytowych, na podstawie kryterium terminowości spłat odbywa się z częstotliwością dzienną (codzienna identyfikacja opóźnień i codzienna klasyfikacja). Tworzenie rezerw celowych i odpisów aktualizujących odbywa się nie później niż w ostatnim dniu każdego miesiąca kalendarzowego, przy czym opóźnienie w spłacie części należnej raty kapitałowej lub odsetkowej, w kwocie nieprzekraczającej 200 zł, nie wymaga przeklasyfikowania ekspozycji kredytowej do wyższej kategorii ryzyka; w przypadku gdy kwota przeterminowana części należnej raty przekroczy pułap 200 zł, opóźnienie liczone jest nie o dnia przekroczenia pułapu 200 zł, ale od dnia w którym wystąpiło opóźnienie. *(np. jeżeli na 31 stycznia wystąpiło opóźnienie w kwocie 50 zł, a na koniec marca kwota przeterminowana przekroczyła 200 zł - to dni opóźnienia liczone są od 31 stycznia)*
2. Wyznaczenie ilości dni przeterminowania, przeklasyfikowanie i utworzenie rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących dokonywane jest w pełni automatycznie przez system informatyczny Banku.
3. W ramach systemu kontroli wewnętrznej Banku dokonywane jest badanie:
 - 1) czy system funkcjonował w określonym w ust. 1 dniu i zakresie;
 - 2) czy prawidłowo zostały dokonane obliczenia ilości dni przeterminowania;
 - 3) czy prawidłowo dokonane zostało zaliczenie do odpowiedniej grupy ryzyka;
 - 4) czy prawidłowo zostały naliczone rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące, w tym prawidłowość uwzględniania zabezpieczenia umniejszające podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących.

Rozdział 4 – Zasady klasyfikacji do poszczególnych kategorii ryzyka

1) Ekspozycje kredytowe wobec Skarbu Państwa

§ 10

Ekspozycje kredytowe wobec Skarbu Państwa klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:

- 1) „normalne” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek w stosunku do terminu (harmonogramu) spłat określonego w momencie powstania zobowiązania Skarbu Państwa nie przekracza jednego roku;
- 2) „wątpliwe” – obejmujących:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek w stosunku do terminu (harmonogramu) spłat określonego w momencie powstania zobowiązania Skarbu Państwa przekracza 1 rok i nie przekracza 2 lat,
 - b) ekspozycje kredytowe o nieokreślonym terminie (harmonogramie) płatności, dla których okres od momentu powstania zobowiązania Skarbu Państwa do momentu klasyfikacji nie przekracza 1 roku;
- 3) „stracone” – obejmujących:

- a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek w stosunku do terminu (harmonogramu) spłat określonego w momencie powstania zobowiązania Skarbu Państwa przekracza 2 lata,
- b) ekspozycje kredytowe o nieokreślonym terminie (harmonogramie) płatności dla których okres od momentu powstania zobowiązania Skarbu Państwa do momentu klasyfikacji przekracza 1 rok,
- c) wszelkie ekspozycje kredytowe sporne.

2) Ekspozycje kredytowe z tytułu pożyczek i kredytów detalicznych

§ 11

Ekspozycje kredytowe z tytułu pożyczek i kredytów detalicznych klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:

- 1) „normalne” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 6 miesięcy;
- 2) „stracone” – obejmujących:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego lub rozpoczął zaspokajanie się z przedmiotów zabezpieczeń w innym trybie,
 - c) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego,
 - d) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których miejsce pobytu jest nieznanie i których majątek nie został ujawniony,
 - e) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, którzy złożyli wniosek o upadłość konsumencką lub w stosunku do których ogłoszono upadłość konsumencką.

3) Ekspozycje kredytowe z tytułu pożyczek i kredytów mieszkaniowych oraz pożyczek i kredytów hipotecznych

§ 12

- 1. Ekspozycje kredytowe z tytułu pożyczek i kredytów mieszkaniowych oraz pożyczek i kredytów hipotecznych klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:
 - 1) „normalne” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 1 miesiąca;
 - 2) „pod obserwacją” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 1 miesiąc i nie przekracza 3 miesięcy,
 - 3) „poniżej standardu” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące i nie przekracza 6 miesięcy;
 - 4) „wątpliwe” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy;
 - 5) „stracone” – obejmujących:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
 - c) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego,

- d) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których miejsce pobytu jest nieznane i których majątek nie został ujawniony,
 - e) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, którzy złożyli wniosek o upadłość konsumencką lub w stosunku do których ogłoszono upadłość konsumencką.
2. Niezależnie od postanowień ust. 1, ekspozycje kredytowe mogą być zaklasyfikowane jako ekspozycje kredytowe „normalne”, jeśli są zabezpieczone zabezpieczeniami, o których mowa w § 26, przy czym zabezpieczenia te uwzględnia się stosując odpowiednio zasady określone w § 28.
- 4) Ekspozycje kredytowe wobec klientów prowadzących pełną sprawozdawczość z wyłączeniem ekspozycji kredytowych wobec jednostek samorządu terytorialnego oraz wobec banków spółdzielczych i banków komercyjnych**

§ 13

1. Ekspozycje kredytowe wobec klientów prowadzących pełną sprawozdawczość klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:
- 1) „normalne” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 1 miesiąca, a sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużników ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 1 nie budzi obaw;
 - 2) „pod obserwacją” – obejmujących:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 1 miesiąc i nie przekracza 3 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 1 nie budzi obaw, a które wymagają szczególnej uwagi ze względu na:
 - wystąpienie zdarzeń polegających na: wprowadzeniu embarga na eksport określonych towarów do znaczących odbiorców zagranicznych, wystąpieniu zarazy na określonym terenie, wystąpieniu suszy/przymrozków/powodzi na określonym terenie, zmianie szczegółowych przepisów prawnych powodujących ograniczenie możliwości zbytu towarów, które to zdarzenia dotyczą ekspozycji, w których Bank ma koncentracje ekspozycji wobec klientów prowadzących: tę samą działalność lub dokonujących obrotu tymi samymi towarami (*np. chów drobiu, uprawa jabłek, działalność deweloperska*); po przeprowadzeniu szczegółowej analizy Bank może do kategorii ryzyka „pod obserwacją” zaklasyfikować tylko część ekspozycji wobec klientów prowadzących: tę samą działalność lub dokonujących obrotu tymi samymi towarami jeżeli z analizy wynika, że wystąpienie niekorzystnego zdarzenia dotyczy tylko tej części ekspozycji (*Zidentyfikowanie zdarzenia nie oznacza automatycznego wyłączenia ekspozycji kredytowych klienta z kategorii ekspozycji normalnych. Bank powinien dokonać indywidualnej oceny potencjalnego wpływu danego zdarzenia na sytuację ekonomiczno-finansową klienta i stosownie do wyników analizy dokonać przeklasyfikowania ekspozycji kredytowych klienta. W szczególności, jeżeli w wyniku analizy Bank stwierdzi, że istotna część przychodów klienta jest/była generowana z działalności dotkniętej np. klęską i może to wpłynąć na terminową spłatę kredytu/kredytów to ekspozycję/ekspozycje klienta należy zaklasyfikować przynajmniej do kategorii „pod obserwacją”*)
 - informacje z baz BIK (raport na datę dokonywania przeglądu/pakiet raportów monitorujących klientów Banku), z których wynika, że „Status Sytuacji Ekonomiczno-Finansowej” lub „Status Opóźnienia” wskazuje na zaliczenie ekspozycji klienta w innym banku do grupy „zagrożone”; niezgodność w

zaklasyfikowaniu ekspozycji w Banku i w innym banku traktowana jest jako sygnał ostrzegawczy – po zaklasyfikowaniu ekspozycji do kategorii „pod obserwacją” Bank dokonuje weryfikacji własnego podejścia i: w przypadku pozytywnej weryfikacji – utrzymuje ekspozycję w kategorii „pod obserwacją”, w przypadku negatywnej weryfikacji – dokonuje zmiany klasyfikacji do wyższej kategorii ryzyka.

(z niniejszego zapisu wynika, że Banki są zobowiązane do przystąpienia do bazy BIK-Przedsiębiorca)

- c) ekspozycje kredytowe od klientów, którzy prowadzą działalność gospodarczą/rolniczą (lub diametralnie zmienili jej profil) krócej niż 6 miesięcy od daty klasyfikacji, przy czym Bank może zmienić klasyfikację ekspozycji dopiero po przeprowadzeniu pierwszego monitoringu w oparciu o dane finansowe obejmujące okres przynajmniej 12 miesięcy prowadzenia danej działalności, zgodnie z przyjętymi założeniami; wyjątek od tej reguły stanowią klienci, którzy rozpoczęli nową działalność po zmianie formy prawnej, podziale lub połączeniu oraz spółki celowe *(początek okresu rozpoczęcia prowadzenia działalności oznacza datę faktycznego rozpoczęcia zamierzonego działania (biznesu), a nie datę rejestracji podmiotu)*
- 3) „poniżej standardu” – obejmujących:
- a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące i nie przekracza 6 miesięcy,
- b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 1 może stanowić zagrożenie dla terminowej spłaty ekspozycji, w tym zawsze, jeżeli klient ponosi stratę finansową, która stanowi nie więcej niż 25% jego kapitałów własnych, z wyłączeniem przypadków gdy:
- jednocześnie spełnione są przynajmniej dwa z poniższych warunków:
 - dodatni wynik z działalności operacyjnej lub EBITDA,
 - poziom mierników ilościowych - zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 1) lit. b) - d) – nie wskazuje na podwyższone ryzyko,
 - dodatnie przepływy z działalności operacyjnej, które nie mają charakteru jednorazowego,
 - ekspozycja wynika z finansowania projektów inwestycyjnych, o których mowa w § 5 ust. 2 pkt 3), pod warunkiem, że ponoszone straty nie przekraczają poziomu założonego w projekcie, na podstawie którego oceniana była zdolność kredytowa dłużnika,
 - ekspozycja wynika ze sfinansowania przedsięwzięcia inwestycyjnego mającego stanowić – po jego zrealizowaniu – podstawową i zasadniczą bazę działalności dłużnika, pod warunkiem, że ponoszone straty nie przekraczają poziomu założonego w projekcie, na podstawie którego oceniana była zdolność kredytowa dłużnika,
 - ekspozycja kredytowa została udzielona na rozpoczęcie działalności i ponoszone straty były założone w biznes planie, na podstawie którego była oceniana zdolność kredytowa dłużnika,
 - ponoszone straty mają charakter przejściowy i wynikają z sezonowości prowadzonej działalności,
 - strata wynika z jednorazowego zdarzenia nadzwyczajnego, a jej wysokość nie stanowi zagrożenia dla terminowej spłaty ekspozycji,
- c) ewentualnie ekspozycje kredytowe, w przypadku których (poniższe przypadki oznaczają, że po stwierdzeniu ich wystąpienia Bank zawsze dokona analizy, czy zaistniała sytuacja stwarza zagrożenie dla terminowej obsługi zadłużenia; po dokonaniu analizy – Bank ocenia i podejmuje odpowiednią decyzję, czy należy

ekspozycję przeklasyfikować): *(może np. wystąpić sytuacja, że w przypadku dynamicznego rozwoju firmy przez pewien czas mogą utrzymywać się ujemne przepływy na działalności operacyjnej, w analizie – w przypadku braku przeklasyfikowania, w uzasadnieniu można powołać się na plany biznesowe klienta)*

- klient osiągnął roczny zysk tylko w wyniku jednorazowych operacji nie należących do podstawowej działalności klienta/dłużnika,
- klient w istotnym stopniu (powyżej 30%, ale nie więcej niż 50%) nie realizuje założeń biznes planu, co może spowodować nieterminową spłatę kredytu,
- klient wykazuje ujemne przepływy z działalności operacyjnej, które nie mają charakteru jednorazowego, nie są uzasadnione cyklicznością prowadzonej działalności;

4) „wątpliwe” – obejmujących:

- a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy,
- b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 1 ulega znacznemu pogorszeniu, w tym zawsze, jeżeli klient ponosi stratę finansową, która stanowi ponad 25% i nie więcej niż 50% jego kapitałów własnych, wyłączeniem przypadków opisanych w tiretach z pkt 3 lit. b),
- c) ewentualnie ekspozycje kredytowe, w przypadku których (poniższe przypadki oznaczają, że po stwierdzeniu ich wystąpienia Bank zawsze dokona analizy, czy zaistniała sytuacja oznacza znaczne pogorszenie się sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta; po dokonaniu analizy – Bank ocenia i podejmuje odpowiednią decyzję, czy należy ekspozycję przeklasyfikować):
 - klient ponosi straty na wszystkich poziomach działalności (rachunku wyników), które nie mają charakteru jednorazowego lub nie są uzasadnione cyklicznością prowadzonej działalności,
 - klient wykazuje ujemne przepływy z działalności operacyjnej oraz dodatkowo z działalności inwestycyjnej *(Bank ocenia czy dłużnik w celu utrzymania płynności finansowej nie wyprzedaje środków trwałych niezbędnych w prowadzonej działalności,)*
 - klient (w stopniu powyżej 50%) nie realizuje założeń biznes planu;
- d) ewentualnie przypadki, dla których analiza, o której mowa w pkt 3) lit. c) wykazała, że sytuacja ekonomiczno-finansowa ulega znacznemu pogorszeniu;

5) „stracone” – obejmujących:

- a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,
- b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 1 pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu,
- c) ekspozycje kredytowe wobec klientów ponoszących stratę finansową, która stanowi ponad 50% ich kapitałów własnych, z wyłączeniem sytuacji gdy Bank w wyniku analizy, stwierdzi że sytuacja ekonomiczno-finansowa klienta nie pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu, *(np. gdy Bank zaakceptował plan naprawy/restrukturyzacji klienta, z którego wynika, że klient posiada zdolność do spłaty kredytu według nowych warunków w rozsądnym okresie czasu);* po dokonaniu takiej analizy Bank ocenia i podejmuje odpowiednią decyzję, do której kategorii ryzyka należy ją przeklasyfikować;
- d) ewentualnie przypadki, dla których analiza, o której mowa w pkt 4) lit. d) wykazała, że sytuacja ekonomiczno-finansowa pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu,

- e) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, w stosunku do których ogłoszono upadłość lub w stosunku do których nastąpiło otwarcie likwidacji z wyjątkiem, gdy następuje ona na podstawie przepisów o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych,
 - f) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
 - g) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego,
 - h) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których miejsce pobytu jest nieznanie i których majątek nie został ujawniony.
2. Niezależnie od postanowień ust. 1, ekspozycje kredytowe mogą być zaklasyfikowane jako ekspozycje kredytowe „normalne”, jeśli są zabezpieczone zabezpieczeniami określonymi w § 26, przy czym zabezpieczenia te uwzględnia się stosując odpowiednio zasady określone w § 28.

5) Ekspozycje kredytowe wobec jednostek samorządu terytorialnego

§ 14

1. Ekspozycje kredytowe wobec jednostek samorządu terytorialnego klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:
- 1) „normalne” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 1 miesiąca, a sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużników ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 2 nie budzi obaw;
 - 2) „pod obserwacją” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 1 miesiąc i nie przekracza 3 miesięcy, a sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużników nie budzi obaw;
 - 3) „poniżej standardu” – obejmujących:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące i nie przekracza 6 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 2 może stanowić zagrożenie dla terminowej spłaty ekspozycji, *(przy analizie należy wziąć pod uwagę odchylenia od wielkości planowanych, w tym dotyczące realizacji wskaźnika, o którym mowa w art. 243 ustawy o finansach publicznych szczególnie w przypadkach gdy odnotowywane są przekroczenia - zawierające się w przedziale od 30% do 50%)*;
 - 4) „wątliwe” – obejmujących:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 2 ulega znacznemu pogorszeniu *(przy analizie należy wziąć pod uwagę odchylenia od wielkości planowanych, w tym dotyczące realizacji wskaźnika, o którym mowa w art. 243 ustawy o finansach publicznych szczególnie w przypadkach gdy odnotowywano przekroczenia powyżej 50%)*
 - 5) „stracone” – obejmujących:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 2 pogorszyła się w sposób długotrwale uniemożliwiający spłacenie długu,
 - c) ekspozycje kredytów wobec dłużników, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,

- d) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego.
- 2. Niezależnie od postanowień ust. 1, ekspozycje kredytowe mogą być zaklasyfikowane jako ekspozycje kredytowe „normalne”, jeśli są zabezpieczone zabezpieczeniami, o których mowa w § 26, przy czym zabezpieczenia te uwzględnia się stosując odpowiednio zasady określone w § 28.
- 3. Przy ocenie sytuacji ekonomiczno-finansowej jednostki samorządu terytorialnego Bank bierze pod uwagę opinię Regionalnej Izby Obrachunkowej.

6) Ekspozycje kredytowe wobec banków spółdzielczych i banków komercyjnych

§ 15

1. Ekspozycje kredytowe wobec banków spółdzielczych i banków komercyjnych klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:
 - 1) „normalne” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 1 miesiąca, a sytuacja ekonomiczno-finansowa banków ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 3 nie budzi obaw;
 - 2) „pod obserwacją” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 1 miesiąc i nie przekracza 3 miesięcy, a sytuacja ekonomiczno-finansowa banków ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 3 nie budzi obaw;
 - 3) „poniżej standardu” – obejmujących:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące i nie przekracza 6 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec banków, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 3 może stanowić zagrożenie dla terminowej spłaty ekspozycji, w tym w szczególności jeżeli w banku wystąpiła strata finansowa, powodująca obniżenie przynajmniej jednego ze współczynników kapitałowych poniżej minimum regulacyjnego z uwzględnieniem połączonego bufora, z uwzględnieniem zapisów ust. 2;
 - 4) „wątpliwe” – obejmujących:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec banków, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 3 ulega znacznemu pogorszeniu, w tym w szczególności jeżeli w banku wystąpiła strata finansowa, powodująca obniżenie przynajmniej jednego ze współczynników kapitałowych poniżej minimum regulacyjnego, z uwzględnieniem zapisów ust. 2;
 - 5) „stracone” – obejmujących:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec banków, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 3 pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu, w tym w szczególności jeżeli w banku wystąpiła strata finansowa, powodująca obniżenie przynajmniej jednego ze współczynników kapitałowych poniżej zera, z uwzględnieniem zapisów ust. 2;
 - c) ekspozycje kredytowe wobec banków, w których ustanowiono zarząd komisaryczny;
 - d) ekspozycje kredytowe wobec banków, w stosunku do których ogłoszono upadłość lub w stosunku do których nastąpiło otwarcie likwidacji.

2. W przypadku banków spółdzielczych będących uczestnikami Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB w analizie sytuacji ekonomiczno - finansowej banku uwzględniana jest ocena ryzyka tego banku dokonywana przez Spółdzielnię.
3. Niezależnie od postanowień ust. 1, ekspozycje kredytowe mogą być zaklasyfikowane jako ekspozycje kredytowe „normalne”, jeśli są zabezpieczone zabezpieczeniami określonymi w § 26, przy czym zabezpieczenia te uwzględnia się stosując odpowiednio zasady określone w § 28.
4. Na równi z ekspozycjami kredytowymi traktuje się lokaty udzielone bankom spółdzielczym i komercyjnym.

7) Ekspozycje kredytowe wobec rolników nieprowadzących sprawozdawczości, klientów prowadzących uproszczoną księgowość

§ 16

1. Ekspozycje kredytowe wobec rolników nieprowadzących sprawozdawczości, klientów, prowadzących uproszczoną księgowość (klienci prowadzący księgę przychodów i rozchodów; rozliczający podatek dochodowy w formie ryczałtu bądź karty podatkowej), klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:
 - 1) „normalne” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 1 miesiąca, a sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużników ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 4 nie budzi obaw;
 - 2) „pod obserwacją” – obejmujących:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 1 miesiąc i nie przekracza 3 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 4 nie budzi obaw, a które wymagają szczególnej uwagi ze względu na:
 - wystąpienie zdarzeń polegających na: wprowadzeniu embarga na eksport określonych towarów do znaczących odbiorców zagranicznych, wystąpieniu zarazy na określonym terenie, wystąpieniu suszy/przymrozków/powodzi na określonym terenie, zmianie szczegółowych przepisów prawnych powodujących ograniczenie możliwości zbytu towarów, które to zdarzenia dotyczą ekspozycji, w których Bank ma koncentracje ekspozycji wobec klientów prowadzących: tę samą działalność lub dokonujących obrotu tymi samymi towarami (*np. chów drobiu, uprawa jabłek, działalność deweloperska*); po przeprowadzeniu szczegółowej analizy Bank może do kategorii ryzyka „pod obserwacją” zaklasyfikować tylko część ekspozycji wobec klientów prowadzących: tę samą działalność lub dokonujących obrotu tymi samymi towarami jeżeli z analizy wynika, że wystąpienie niekorzystnego zdarzenia dotyczy tylko tej części ekspozycji;
(Zidentyfikowanie zdarzenia nie oznacza automatycznego wyłączenia ekspozycji kredytowych klienta z kategorii ekspozycji normalnych. Bank powinien dokonać indywidualnej oceny potencjalnego wpływu danego zdarzenia na sytuację ekonomiczno-finansową klienta i stosownie do wyników analizy dokonać przeklasyfikowania ekspozycji kredytowych klienta. W szczególności, jeżeli w wyniku analizy Bank stwierdzi, że istotna część przychodów klienta jest/była generowana z działalności dotkniętej np. klęską i może to wpłynąć na terminową spłatę kredytu/kredytów to ekspozycję/ekspozycje klienta należy zaklasyfikować przynajmniej do kategorii „pod obserwacją”)

- informacje z baz BIK (raport na datę dokonywania przeglądu) z których wynika, że „Status Sytuacji Ekonomiczno-Finansowej” lub „Status Opóźnienia” wskazuje na zaliczenie ekspozycji klienta w innym banku do grupy „zagrożone”; niezgodność w zaklasyfikowaniu ekspozycji w Banku i w innym banku traktowana jest jako sygnał ostrzegawczy – po zaklasyfikowaniu ekspozycji do kategorii „pod obserwacją” Bank dokonuje weryfikacji własnego podejścia i: w przypadku pozytywnej weryfikacji – utrzymuje ekspozycję w kategorii „pod obserwacją”, w przypadku negatywnej weryfikacji – dokonuje zmiany klasyfikacji do wyższej kategorii ryzyka.

(z niniejszego zapisu wynika, że Banki są zobowiązane do przystąpienia do bazy BIK-Przedsiębiorca)

- c) ekspozycje kredytowe od klienta, który prowadzi działalność gospodarczą/rolniczą (lub diametralnie zmienili jej profil) krócej niż 6 miesięcy od daty klasyfikacji - przy czym Bank może zmienić klasyfikację ekspozycji dopiero po przeprowadzeniu pierwszego monitoringu w oparciu o dane finansowe klienta obejmujące okres przynajmniej 12 miesięcy;
- 3) „poniżej standardu” – obejmujących:
- a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące i nie przekracza 6 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 4 może stanowić zagrożenie dla terminowej spłaty ekspozycji,
 - c) ewentualnie ekspozycje kredytowe, w przypadku których klient wykazuje (poniższe przypadki oznaczają, że po stwierdzeniu ich wystąpienia Bank zawsze dokona analizy, czy zaistniała sytuacja stwarza zagrożenia dla terminowej obsługi zadłużenia):
 - ujemny dochód dyspozycyjny rolnika/stratę netto utrzymujące się przez okres ostatniego roku,
 - w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku spadek przychodów ze sprzedaży/przychodów z gospodarstwa;
- 4) „wątpliwe” – obejmujących:
- a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 4 ulega znacznemu pogorszeniu,
 - c) ewentualnie ekspozycje kredytowe, w przypadku których klient wykazuje ujemny dochód dyspozycyjny rolnika/stratę netto utrzymujące się przez okres-ostatnich dwóch lat (oznacza to, że po stwierdzeniu wystąpienia takiej sytuacji Bank zawsze dokona analizy, czy zaistniała sytuacja oznacza znaczne pogorszenie się sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta);
 - d) ewentualnie przypadki, dla których analiza, o której mowa w pkt 3) lit. c) wykazała, że sytuacja ekonomiczno-finansowa ulega znacznemu pogorszeniu;
- 5) „stracone” – obejmujących:
- a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 4 pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu,
 - c) ewentualnie przypadki, dla których analiza, o której mowa w pkt 4) lit. c) wykazała, że sytuacja ekonomiczno-finansowa pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu,

- d) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, w stosunku do których ogłoszono upadłość lub w stosunku do których nastąpiło otwarcie likwidacji,
 - e) ekspozycje kredytów wobec dłużników, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
 - f) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego,
 - g) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których miejsce pobytu jest nieznanne i których majątek nie został ujawniony.
2. Niezależnie od postanowień ust. 1, ekspozycje kredytowe, mogą być zaklasyfikowane jako ekspozycje kredytowe „normalne”, jeśli są zabezpieczone zabezpieczeniami, o których mowa w § 26, przy czym zabezpieczenia te uwzględnia się stosując odpowiednio zasady określone w § 28.

8) Ekspozycje kredytowe wobec wspólnot mieszkaniowych

§ 16¹

1. Ekspozycje kredytowe wobec wspólnot mieszkaniowych, klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:
- 1) „normalne” – obejmującą ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 1 miesiąca, a sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużników ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 5 nie budzi obaw;
 - 2) „pod obserwacją” – obejmującą:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 1 miesiąc i nie przekracza 3 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 5 nie budzi obaw, a które wymagają szczególnej uwagi ze względu na:
 - informacje z baz BIK (raport na datę dokonywania przeglądu) z których wynika, że „Status Sytuacji Ekonomiczno-Finansowej” lub „Status Opóźnienia” wskazuje na zaliczenie ekspozycji klienta w innym banku do grupy „zagrożone”; niezgodność w zaklasyfikowaniu ekspozycji w Banku i w innym banku traktowana jest jako sygnał ostrzegawczy – po zaklasyfikowaniu ekspozycji do kategorii „pod obserwacją” Bank dokonuje weryfikacji własnego podejścia i: w przypadku pozytywnej weryfikacji – utrzymuje ekspozycję w kategorii „pod obserwacją”, w przypadku negatywnej weryfikacji – dokonuje zmiany klasyfikacji do wyższej kategorii ryzyka,
 - c) ekspozycje kredytowe wspólnoty mieszkaniowej, w przypadku której właściciele lokali zaskarżą do sądu uchwałę wspólnoty mieszkaniowej z powodu jej niezgodności z przepisami prawa lub z umową właściciela lokali; (*Art. 25 ustawy o własności lokali; bank do czasu wyjaśnienia sprawy przez sąd pozostawia ekspozycję w kategorii „pod obserwacją”; zmieniając kategorię ryzyka na niższą bank uwzględnia zapisy § 6 Zasad*)
 - 3) „poniżej standardu” – obejmującą:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące i nie przekracza 6 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 5 może stanowić zagrożenie dla terminowej spłaty ekspozycji, tj. w przypadku gdy wpływy na rachunek funduszu remontowego (lub inny rachunek bankowy) oraz poziom innych wpływów np. z najmu były w

co najmniej dwóch ostatnich kwartałach niewystarczające dla realizacji zobowiązań kredytowych;

- 4) „wątpliwe” – obejmującą:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy i nie przekracza 12 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 5 ulega znacznemu pogorszeniu, tj. w przypadku gdy sytuacja określona w pkt 3) lit. b), występuje od co najmniej czterech kwartałów;
 - 5) „stracone” – obejmującą:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa ustalona w trybie określonym w § 7 ust. 5 pogorszyła się w sposób nieodwracalnie uniemożliwiający spłacenie długu, tj. w przypadku gdy występują przesłanki określone w pkt.4) lit. b) i na dowolnym rachunku bankowym wspólnoty wystąpiły istotne (*powyżej 1.000 zł*) zajęcia komornicze,
 - c) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, w stosunku do których ogłoszono upadłość lub w stosunku do których nastąpiło otwarcie likwidacji,
 - d) ekspozycje kredytów wobec dłużników, przeciwko którym Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
 - e) ekspozycje kredytowe kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego.
2. Niezależnie od postanowień ust. 1, ekspozycje kredytowe, mogą być zaklasyfikowane jako ekspozycje kredytowe „normalne”, jeśli są zabezpieczone zabezpieczeniami, o których mowa w § 26, przy czym zabezpieczenia te uwzględnia się stosując odpowiednio zasady określone w § 28.
- 9) Ekspozycje kredytowe wobec instytucji pomostowej lub podmiotu w restrukturyzacji, wobec którego nie zastosowano instrumentów przymusowej restrukturyzacji: przejęcia przedsiębiorstwa w restrukturyzacji, wybranych albo wszystkich praw majątkowych lub zobowiązań podmiotu w restrukturyzacji lub przeniesienia przedsiębiorstwa lub wybranych praw majątkowych lub zobowiązań**

§ 16²

Ekspozycje kredytowe wobec instytucji pomostowej lub podmiotu w restrukturyzacji, wobec którego nie zastosowano instrumentów przymusowej restrukturyzacji: przejęcia przedsiębiorstwa w restrukturyzacji, wybranych albo wszystkich praw majątkowych lub zobowiązań podmiotu w restrukturyzacji lub przeniesienia przedsiębiorstwa lub wybranych praw majątkowych lub zobowiązań klasyfikuje się do następujących kategorii ryzyka:

- 1) ekspozycje kredytowe „normalne” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza jednego miesiąca, a dostępne informacje, w szczególności informacje ogłaszane na podstawie art. 109 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o ustawy o BFG, nie wskazują, że odpowiednio instytucja pomostowa lub podmiot w restrukturyzacji nie spełnia wymogów w zakresie funduszy własnych, o których mowa w art. 92–98 rozporządzenia CRR;
- 2) ekspozycje kredytowe „pod obserwacją” – obejmujących ekspozycje, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 3 miesięcy, a dostępne informacje nie wskazują, że odpowiednio instytucja pomostowa lub podmiot w restrukturyzacji nie spełnia wymogów w zakresie funduszy własnych, o których mowa w art. 92–98 rozporządzenia CRR;

- 3) ekspozycje kredytowe „poniżej standardu” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 6 miesięcy lub sytuacja ekonomiczno-finansowa odpowiednio instytucji pomostowej lub podmiotu w restrukturyzacji może wpłynąć na opóźnienie terminowej spłaty ekspozycji, a zwłaszcza gdy nie spełnia wymogów w zakresie funduszy własnych, o których mowa w art. 92–98 rozporządzenia CRR;
- 4) ekspozycje kredytowe „wątpliwe” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 12 miesięcy lub sytuacja ekonomiczno-finansowa odpowiednio instytucji pomostowej lub podmiotu w restrukturyzacji uległa znacznemu pogorszeniu, a zwłaszcza gdy nie spełnia wymogów w zakresie funduszy własnych, o których mowa w art. 92–98 rozporządzenia CRR;
- 5) ekspozycje kredytowe „stracone” – obejmujących ekspozycje kredytowe, w szczególności:
 - a) ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,
 - b) wszelkie ekspozycje kredytowe sporne lub
 - c) ekspozycje kredytowe instytucji pomostowej lub podmiotu w restrukturyzacji, w stosunku do których ogłoszono upadłość lub w stosunku do których nastąpiło otwarcie likwidacji;”.

(Przepis §.16² nie ma zastosowania w przypadku wszczęcia przymusowej restrukturyzacji przed 25 stycznia 2021 r.)

Rozdział V - Klasyfikacja ekspozycji, w przypadku których Bank dokonał zmiany warunków umów/zamiany składnika aktywów

§ 17

1. Jeżeli Bank dokonał konsolidacji kilku ekspozycji kredytowych klienta, które były zaliczone do różnych kategorii ryzyka, to ekspozycję skonsolidowaną zalicza się do najwyższej z tych kategorii. *(ten zapis obejmuje również sytuację, gdy po skonsolidowaniu ekspozycji nie można ekspozycji skonsolidowanej zaliczyć do kategorii „normalne”, jeżeli np. przed skonsolidowaniem występowało przeterminowanie kwalifikujące je do kategorii „pod obserwacją” lub „zagrożone”)*
2. Jeżeli konsolidacja dotyczy ekspozycji kredytowych klasyfikowanych tylko w oparciu o kryterium terminowości spłat oraz ekspozycji kredytowych, dla których obowiązuje również kryterium oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej, to dla ekspozycji skonsolidowanej dokonuje się klasyfikacji w oparciu o dwa niezależne kryteria: terminowości spłat oraz oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej.
3. Nie stanowi dla Banku podstawy do pozostawienia ekspozycji w kategorii „normalne”:
 - 1) prolongata terminu spłaty kapitału lub odsetek (dokonana bez uzasadnienia ekonomicznego) jeżeli bez dokonania tej prolongaty ilość dni przeterminowania kapitału lub odsetek kwalifikowałaby ekspozycję do grupy „zagrożone”; nie dotyczy sytuacji uzasadnionych, nie wynikających z pogorszenia się sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika – np. dostosowanie harmonogramu spłat do przepływów finansowych dłużnika);
 - 2) wielokrotne odnawianie ekspozycji kredytowych (rozumiane jako trzecie odnowienie) z jednoczesnym powiększeniem prolongowanej kwoty o naliczone odsetki, których klient nie spłacił w umownym terminie. *(dotyczy to również kredytów w rachunku bieżącym, jeżeli przy odnawianiu limitu kredytowego jest on powiększany o odsetki, których klient nie spłacił)*
4. W przypadku sprzedaży przez Bank wierzytelności z kategorii „zagrożone” wraz z odroczonym terminem zapłaty od nabywcy, Bank na należność od nabywcy wierzytelności tworzy rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące, stosownie do kategorii ryzyka nabywcy wierzytelności (ustalonej zgodnie z Działem III).

5. W przypadku rozliczenia przez Bank wierzytelności z kategorii „zagrożone” poprzez objęcie instrumentów finansowych emitowanych przez podmiot inny niż wyspecjalizowany podmiot działający na podstawie Ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi², Bank tworzy odpisy na te instrumenty, w wysokości odpowiadającej kategorii ryzyka emitenta tych instrumentów (ustalonej zgodnie z Działem III).
6. Niezależnie od postanowień ust. 4 i 5, jeżeli umowy sprzedaży zawierają zapisy, które oznaczają charakter warunkowy zawartych umów – np. występuje zależność spłaty należności/wykupu instrumentu od windykacji sprzedanej należności, wtedy Bank tworzy rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące/ odpisy na wierzytelność/instrument finansowy w kwocie która występowała w momencie dokonywania transakcji.
7. W przypadku refinansowania spłaty wierzytelności poprzez udzielenie kredytu innemu podmiotowi, w tym podmiotowi który został utworzony tylko w celu dokonania refinansowania tej wierzytelności (na przykład jako podmiot specjalnego przeznaczenia), Bank tworzy rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące stosownie do kategorii ryzyka (ustalonej zgodnie z Działem III), w której znajdowała/by się wierzytelność w momencie spłaty; Bank może przeklasyfikować taki kredyt do niższej kategorii ryzyka, ustalonej dla podmiotu zgodnie z Działem III w tym po spełnieniu warunków określonych w § 6, przy czym dla podmiotów utworzonych tylko w celu dokonania refinansowania spłaty najwcześniej po analizie pierwszego, pełnego rocznego sprawozdania finansowego tego podmiotu.

Dział IV – Tworzenie, aktualizacja oraz rozwiązywanie rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących

§ 18

Bank tworzy rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do:

- 1) kategorii "normalne" - w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych;
- 2) kategorii "pod obserwacją";
- 3) grupy "zagrożone" – w tym do kategorii "poniżej standardu", "wątpliwe" lub "stracone".

§ 19

Obowiązek tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi nie dotyczy ekspozycji kredytowych stanowiących udzielone zobowiązania pozabilansowe w przypadku, gdy postanowienia umowy:

- 1) gwarantują bankowi swobodę w podjęciu decyzji o uruchomieniu środków w ramach zobowiązania lub
- 2) uzależniają uruchomienie środków w ramach zobowiązania od terminowej obsługi już wykorzystanej części i niebudzącej obaw sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika w przypadku, gdy wymagane jest stosowanie tego kryterium, lub
- 3) uzależniają uruchomienie środków w ramach zobowiązania od złożenia zabezpieczeń wymienionych w § 24, § 25 oraz § 26 , umożliwiających pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi o kwotę odpowiadającą uruchomianym środkom lub klasyfikowanie ekspozycji kredytowej do kategorii „normalne”.

§ 20

² Dz. U. z 2020 r. poz. 95 z późn. zm.

1. Rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi wynikającymi z pożyczek i kredytów detalicznych, zaklasyfikowanymi do kategorii „normalne” oraz odpisy aktualizujące należności związane z tymi ekspozycjami kredytowymi tworzy się w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw oraz odpisów, stanowiącego 1,5% podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi.
2. Rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi zaklasyfikowanymi do kategorii "pod obserwacją", "poniżej standardu", "wątpliwe" i "stracone" oraz odpisy aktualizujące należności związane z tymi ekspozycjami kredytowymi tworzy się na podstawie indywidualnej oceny ryzyka obciążającego daną ekspozycję, jednak w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw oraz odpisów, stanowiącego w relacji do podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związane z tymi ekspozycjami kredytowymi:
 - 1) 1,5 % - w przypadku kategorii "pod obserwacją";
 - 2) 20 % - w przypadku kategorii "poniżej standardu";
 - 3) 50 % - w przypadku kategorii "wątpliwe";
 - 4) 100 % - w przypadku kategorii "stracone",
 przy czym zastosowanie wyższej stawki rezerw, niż wskazane powyżej poziomy minimalne jest dopuszczalne, ale jednocześnie nie mogą one odbiegać znacząco od minimalnego, trudnego do uzasadnienia poziomu ryzyka portfela kredytowego.
3. Wymagany poziom rezerw celowych na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi zaklasyfikowanymi do kategorii „normalne”, o których mowa w ust.1 oraz do kategorii „pod obserwacją” (*dotyczy ekspozycji klasyfikowanych do kat. PO - zarówno detalicznych, mieszkaniowych jak i udzielonych na cele gospodarcze*) wraz z odpisami aktualizującymi należności związane z tymi ekspozycjami kredytowymi może być pomniejszony o kwotę równą 25% rezerwy na ryzyko ogólne.

§ 21

1. Podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi stanowi wartość bilansowa ekspozycji kredytowej bez uwzględnienia utworzonych rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi, ale z uwzględnieniem przewidywanej w związku z restrukturyzacją zadłużenia kwoty umorzenia części ekspozycji kredytowej.
2. Bank może pomniejszać podstawę naliczania rezerw oraz odpisów zgodnie z zasadami opisanymi w Dziale V.
3. Bank podejmuje decyzję o nieuwzględnieniu w procesie tworzenia rezerw celowych wartości przyjętych zabezpieczeń (pomimo spełnienia przez te zabezpieczenia warunków określonych w Dziale V) zgodnie z zasadami określonymi w polityce rachunkowości oraz innych regulacjach wewnętrznych Banku. (*chodzi o to, aby przyjęte zasady były stosowane konsekwentnie i niezmiennie, z wyeliminowaniem uznaniowości podczas stosowania pomniejszeń podstawy*)
4. W przypadku, gdy Bank posiada wobec dłużnika ekspozycje kredytowe stanowiące zarówno należności bilansowe, jak i udzielone zobowiązania pozabilansowe, jeżeli warunki umowy nie stanowią inaczej, posiadane zabezpieczenia uwzględnia się w pierwszej kolejności w ustalaniu podstawy tworzenia rezerwy celowej na należności bilansowe oraz odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi. (*czyli kolejność jest następująca: kapitał/odsetki/zobowiązania pozabilansowe*)

§ 22

1. Rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi tworzy się, aktualizuje co do wysokości oraz rozwiązuje najpóźniej w ostatnim

dniu miesiąca kończącego kwartał, w którym dokonano przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych, przy czym:

- 1) jeżeli w trakcie kwartału kalendarzowego wystąpi jeden z przypadków, o których mowa w § 23 pkt 1), 2), 3) (ze względu na kryterium terminowości) lub pkt 5) rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi aktualizuje się najpóźniej na koniec miesiąca, w którym nastąpiło jedno z wymienionych zdarzeń;
 - 2) rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi wynikające z automatycznej klasyfikacji ekspozycji kredytowych ze względu na kryterium terminowości spłat tworzy się automatycznie na koniec miesiąca.
2. Rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi tworzy się w ciężar kosztów.
 3. Rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi rozwiązuje się (całkowicie lub częściowo) po wygaśnięciu przyczyn ich utworzenia po terminie wydania odpowiedniej decyzji, nie później jednak niż w terminie najbliższej klasyfikacji.
 4. Ekspozycje kredytowe stanowiące należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne odpisuje się w ciężar utworzonych na nie rezerw celowych.
 5. Ekspozycje kredytowe, z wyłączeniem zobowiązań pozabilansowych lub inne aktywa umorzone, przedawnione lub nieściągalne zmniejszają uprzednio utworzone rezerwy oraz odpisy, w kwocie umorzonej, przedawnionej lub nieściągalnej.

§ 23

Rozwiązanie rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi następuje po wygaśnięciu przyczyn ich utworzenia, tzn. w przypadku:

- 1) całkowitej spłaty lub wygaśnięcia ekspozycji kredytowej z tytułu zobowiązania pozabilansowego;
- 2) częściowej spłaty ekspozycji kredytowej, w części odpowiadającej tej spłacie;
- 3) zmiany kategorii ekspozycji kredytowej na kategorię o niższym stopniu ryzyka w wyniku dokonanej klasyfikacji;
- 4) wzrostu wartości zabezpieczenia pomniejszającego podstawę tworzenia rezerw celowych, oraz odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi o których mowa w § 24 i § 25;
- 5) wygaśnięcia ekspozycji kredytowej w wyniku przejęcia przez Bank aktywów dłużnika, jeżeli ich wartość rynkowa jest równa lub wyższa niż dług;
- 6) wzrostu wartości rezerwy na ryzyko ogólne.

Dział V – Stosowanie zabezpieczeń pomniejszających podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi

Rozdział 1 – Zabezpieczenia umożliwiające pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi wynikającymi z pożyczek i kredytów detalicznych
(z uwzględnieniem zapisów zawartych w załączniku nr 1 oraz załączniku nr 2 do niniejszych zasad)

§ 24

W przypadku ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych, podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych

z ekspozycjami kredytowymi, zaklasyfikowanymi do grupy "zagrożone", można pomniejszyć, z zastrzeżeniem § 28, o wartość niżej wymienionych zabezpieczeń:

- 1) gwarancja lub poręczenie banku mającego siedzibę w państwie będącym członkiem OECD w przypadku, gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tego banku nie budzi obaw;
- 2) gwarancja lub poręczenie Banku Gospodarstwa Krajowego udzielone z funduszy utworzonych, powierzonych lub przekazanych temu bankowi na podstawie odrębnych ustaw;
- 3) gwarancja lub poręczenie Banku Gospodarstwa Krajowego, o których mowa w rozdziale 8a ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, a także regwarancja lub reporęczenie, zabezpieczające zobowiązania funduszy poręczeniowych, jeśli są powiązane z określoną ekspozycją kredytową Banku
- 4) hipoteka powstała na:
 - a) nieruchomości,
 - b) użytkowaniu wieczystym,
 - c) spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu;
- 5) przeniesienie na Bank, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności:
 - a) papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski,
 - b) papierów wartościowych emitowanych przez banki centralne lub rządy państw będących członkiem OECD,
 - c) bankowych papierów wartościowych emitowanych przez inne banki,
 - d) papierów wartościowych emitowanych przez podmiot, którego zobowiązania lub działalność objęte są gwarancją, poręczeniem lub innym mechanizmem wsparcia, udzielonym przez Skarb Państwa na podstawie odrębnych przepisów, spełniającym wymogi uznanego zabezpieczenia³, według ich wartości godziwej;
- 6) zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych, o których mowa w pkt 5), według ich wartości godziwej;
- 7) przeniesienie na Bank, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności papierów wartościowych, niewymienionych w pkt 5), będących w obrocie giełdowym w państwach będących członkiem OECD;
- 8) zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych, o których mowa w pkt 7);
- 9) przeniesienie na Bank przez dłużnika, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności rzeczy ruchomej, na warunkach określonych przez strony w umowie (tylko w zakresie pojazdów samochodowych);
- 10) zastaw rejestrowy na rzeczy ruchomej (tylko w zakresie pojazdów samochodowych);

Rozdział 2 – Zabezpieczenia umożliwiające pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z pozostałymi ekspozycjami kredytowymi

(z uwzględnieniem zapisów zawartych w załączniku nr 1 oraz załączniku nr 2 do niniejszych zasad)

§ 25

W przypadku pozostałych ekspozycji kredytowych podstawę tworzenia rezerw celowych, oraz odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi zaklasyfikowanymi do kategorii „pod obserwacją” lub grupy "zagrożone", można pomniejszyć o wartość niżej wymienionych zabezpieczeń:

³ Wymogi uznanego zabezpieczenia zostały przez Bank określone w obowiązujących w Banku zasadach wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko.

- 1) gwarancja lub poręczenie Skarbu Państwa, Narodowego Banku Polskiego lub Bankowego Funduszu Gwarancyjnego;
- 1a) gwarancja lub poręczenie podmiotu, którego zobowiązania lub działalność objęta jest gwarancją, poręczeniem lub innym mechanizmem wsparcia, udzielonym przez Skarb Państwa na podstawie odrębnych przepisów, spełniającym wymogi uznanego zabezpieczenia⁴;
- 2) gwarancja lub poręczenie banku centralnego lub rządu państwa będącego członkiem OECD;
- 3) gwarancja lub poręczenie banku mającego siedzibę w państwie będącym członkiem OECD w przypadku, gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tego banku nie budzi obaw;
- 4) gwarancja lub poręczenie państwowej osoby prawnej, z wyłączeniem banków i zakładów ubezpieczeń, uprawnionej na podstawie odrębnych przepisów do ich udzielania w ramach realizacji powierzonych jej zadań państwowych w przypadku, gdy w budżecie państwa określono źródła sfinansowania ewentualnych zobowiązań;
- 5) przelew wierzytelności z akredytywy zabezpieczającej (akredytywa typu stand-by) otwartej lub potwierdzonej przez bank państwa będącego członkiem OECD w przypadku, gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tego banku nie budzi obaw;
- 6) umowa ubezpieczenia eksportowego lub gwarancja ubezpieczeniowa Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A., objęta w sposób bezpośredni lub pośredni systemem gwarantowania wypłat przez Skarb Państwa, zawarta lub udzielona na podstawie przepisów o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych, dla określonej umowy dotyczącej ekspozycji kredytowych – do wysokości iloczynu procentu, w jakim ryzyko wystąpienia zdarzenia objęte jest ochroną ubezpieczeniową lub gwarancyjną, i sumy odpowiednio ubezpieczenia lub gwarancji, jeżeli konieczność tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi jest następstwem zdarzeń objętych tym ubezpieczeniem lub gwarancją;
- 7) cesja praw do świadczeń wynikających z umów ubezpieczenia eksportowego lub cesja praw wynikających z gwarancji ubezpieczeniowych, objęta w sposób bezpośredni lub pośredni systemem gwarantowania wypłat przez Skarb Państwa, zawartych lub udzielonych na podstawie przepisów o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych - do wysokości iloczynu procentu, w jakim ryzyko wystąpienia zdarzenia objęte jest ochroną ubezpieczeniową lub gwarancyjną, i sumy odpowiednio ubezpieczenia lub gwarancji, jeżeli konieczność tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi jest następstwem zdarzeń objętych tym ubezpieczeniem lub gwarancją;
- 8) gwarancja lub poręczenie Banku Gospodarstwa Krajowego udzielone z funduszy utworzonych, powierzonych lub przekazanych temu bankowi na podstawie odrębnych ustaw;
- 9) gwarancja lub poręczenie Banku Gospodarstwa Krajowego, o których mowa w rozdziale 8a ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, a także regwarancja lub reporęczenie, zabezpieczające zobowiązania funduszy poręczeniowych, jeśli są powiązane z określoną ekspozycją kredytową Banku;
- 10) gwarancja lub poręczenie funduszu poręczeniowego posiadającego rating przyznany przez zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej na poziomie inwestycyjnym;
- 11) gwarancja lub poręczenie jednostki samorządu terytorialnego Rzeczypospolitej Polskiej o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, przy czym uwzględniana kwota zabezpieczenia powinna wynikać z uchwały właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego;

⁴ jak w przypisie nr 3.

- 12) gwarancja lub poręczenie podmiotu o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, innego niż podmioty określone w pkt 1)-4), 6), 8) i 11);
- 13) wpłata określonej kwoty w złotych lub w innej walucie wymiennej na rachunek Banku, spełniająca warunki określone w Ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, przy czym przeliczenia na złote należy dokonać według kursu średniego ustalonego przez Narodowy Bank Polski na dzień dokonywania klasyfikacji;
- 14) zastaw rejestrowy na wierzytelności z rachunku lokaty złożonej w:
 - a) banku posiadającym ekspozycję kredytową lub
 - b) banku mającym siedzibę w państwie będącym członkiem OECD w przypadku, gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tego banku nie budzi obaw, wraz z oświadczeniem o blokadzie lokaty oraz pełnomocnictwem do pobrania środków z rachunku lokaty;
- 15) przelew wierzytelności z rachunku lokaty złożonej w banku innym niż Bank posiadający należność lub udzielone zobowiązanie pozabilansowe, wraz z oświadczeniem o blokadzie lokaty oraz pełnomocnictwem do pobrania środków z rachunku lokaty;
- 16) blokada rachunku lokaty złożonej w Banku posiadającym ekspozycję kredytową wraz z pełnomocnictwem do pobrania środków z rachunku lokaty;
- 17) hipoteka powstała na:
 - a) nieruchomości,
 - b) użytkowaniu wieczystym,
 - c) spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu;
- 18) przeniesienie na Bank, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności:
 - a) papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski,
 - b) papierów wartościowych emitowanych przez banki centralne lub rządy państw będących członkiem OECD,
 - c) bankowych papierów wartościowych emitowanych przez inne banki,
 - d) papierów wartościowych emitowanych przez podmiot, którego zobowiązania lub działalność objęte są gwarancją, poręczeniem lub innym mechanizmem wsparcia, udzielonym przez Skarb Państwa na podstawie odrębnych przepisów, spełniającym wymogi uznanego zabezpieczenia⁵;
według ich wartości godziwej;
- 19) zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych, o których mowa w pkt 18), według ich wartości godziwej;
- 20) przeniesienie na Bank, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności papierów wartościowych, niewymienionych w pkt 18), będących w obrocie giełdowym w państwach będących członkiem OECD;
- 21) zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych, o których mowa w pkt 20);
- 22) zastaw na statku morskim wpisanym do rejestru okrętowego (hipoteka morska);
- 23) zastaw na statku powietrznym wpisanym do rejestru państwowego statków powietrznych z odpowiednim zastosowaniem art. 11 Ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. - Prawo lotnicze;
- 24) przeniesienie na Bank przez dłużnika, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności rzeczy ruchomej, na warunkach określonych przez strony w umowie;
- 25) zastaw rejestrowy na rzeczy ruchomej;
- 26) oświadczenie patronackie, zawierające zobowiązanie wystawcy do podjęcia działań wobec dłużnika, mających na celu utrzymanie terminowej obsługi ekspozycji kredytowej Banku oraz utrzymanie niebudzącej obaw sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, pod warunkiem że:

⁵ Jak w przypisie nr3.

- a) Bank posiada opinię prawną potwierdzającą możliwość i skuteczność dochodzenia ewentualnych roszczeń wobec wystawcy oświadczenia,
 - b) zobowiązanie ciążące na wystawcy oświadczenia jest ujęte w jego księgach;
- 27) ubezpieczenie ekspozycji kredytowej w zakładzie ubezpieczeń mającym siedzibę w państwie będącym członkiem OECD w przypadku, gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa zakładu ubezpieczeń nie budzi obaw;
- 28) bezwarunkowa cesja wierzytelności od kontrahentów mających siedzibę w państwach OECD, w przypadku gdy:
- a) wierzytelność jest bezsporna i nieprzeterminowana oraz
 - b) kontrahent posiada rating przyznany przez zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej na poziomie inwestycyjnym.

Rozdział 3 – Zabezpieczenia umożliwiające zaklasyfikowanie ekspozycji kredytowej do kategorii „normalne”

(z uwzględnieniem zapisów zawartych w załączniku nr 1 oraz załączniku nr 2 do niniejszych zasad)

§ 26

Zabezpieczenia umożliwiające zaklasyfikowanie ekspozycji kredytowej do kategorii „normalne”:

- 1) gwarancja lub poręczenie Skarbu Państwa, Narodowego Banku Polskiego lub Bankowego Funduszu Gwarancyjnego;
- 1a) gwarancja lub poręczenie podmiotu, którego zobowiązania lub działalność objęta jest gwarancją, poręczeniem lub innym mechanizmem wsparcia, udzielonym przez Skarb Państwa na podstawie odrębnych przepisów, spełniającym wymogi uznanego zabezpieczenia⁶;
- 2) gwarancja lub poręczenie banku centralnego lub rządu państwa będącego członkiem Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD);
- 3) gwarancja lub poręczenie państwowej osoby prawnej, z wyłączeniem banków i zakładów ubezpieczeń, uprawnionej na podstawie odrębnych przepisów do ich udzielania w ramach realizacji powierzonych jej zadań państwowych w przypadku, gdy w budżecie państwa określono źródła sfinansowania ewentualnych zobowiązań;
- 4) umowa ubezpieczenia eksportowego lub gwarancja ubezpieczeniowa Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A., objęta w sposób bezpośredni lub pośredni systemem gwarantowania wypłat przez Skarb Państwa, zawarta lub udzielona na podstawie przepisów o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych, dla określonej umowy dotyczącej ekspozycji kredytowych – do wysokości iloczynu procentu, w jakim ryzyko wystąpienia zdarzenia objęte jest ochroną ubezpieczeniową lub gwarancyjną, i sumy odpowiednio ubezpieczenia lub gwarancji, jeżeli konieczność tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących związanych z ekspozycjami kredytowymi jest następstwem zdarzeń objętych tym ubezpieczeniem lub gwarancją;
- 5) gwarancja lub poręczenie Banku Gospodarstwa Krajowego, o których mowa w rozdziale 8a ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, a także regwarancja lub reporęczenie, zabezpieczające zobowiązania funduszy poręczeniowych, jeśli są powiązane z określoną ekspozycją kredytową Banku;
- 6) wpłata określonej kwoty w złotych lub w innej walucie wymiennej na rachunek Banku, spełniająca warunki określone w ustawie – Prawo bankowe, przy czym przeliczenia na złote należy dokonać według kursu średniego ustalonego przez NBP na dzień dokonywania klasyfikacji;

⁶ Jak w przypisie nr 3

- 7) zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych emitowanych przez:
 - a) Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski,
 - b) banki centralne lub rządy państw będących członkiem OECD,
 - c) podmiot, którego zobowiązania lub działalność objęte są gwarancją, poręczeniem lub innym mechanizmem wsparcia, udzielonym przez Skarb Państwa na podstawie odrębnych przepisów, spełniającym wymogi uznanego zabezpieczenia⁷ wg ich wartości godziwej;
- 8) przeniesienie na Bank, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności papierów wartościowych emitowanych przez:
 - a) Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski,
 - b) banki centralne lub rządy państw będących członkiem OECD,
 - c) podmiot, którego zobowiązania lub działalność objęte są gwarancją, poręczeniem lub innym mechanizmem wsparcia, udzielonym przez Skarb Państwa na podstawie odrębnych przepisów, spełniającym wymogi uznanego zabezpieczenia⁸, według ich wartości godziwej;
- 9) wynikające z postanowień odrębnych przepisów instrumenty lub mechanizmy zabezpieczające Skarbu Państwa, które na podstawie tych przepisów, w zakresie zdolności do obniżenia ryzyka ekspozycji objętej tymi instrumentami lub mechanizmami, stanowią ekwiwalent zabezpieczeń wymienionych w pkt 1), o ile Bank jest ich bezpośrednim beneficjentem.

Rozdział 4 – Zabezpieczenia umożliwiające zastąpienie oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika

(z uwzględnieniem zapisów zawartych w załączniku nr 1 oraz załączniku nr 2 do niniejszych zasad)

§ 27

Zabezpieczenia umożliwiające zastąpienie oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia lub banku będącego emitentem papierów wartościowych albo zaangażowanego z tytułu operacji rozliczeniowych, które stanowią podstawę zabezpieczenia ekspozycji kredytowych:

- 1) gwarancja lub poręczenie banku mającego siedzibę w państwie będącym członkiem OECD;
- 2) przelew wierzytelności z akredytywy zabezpieczającej (akredytywa typu stand-by) otwartej lub potwierdzonej przez bank mający siedzibę w państwie będącym członkiem OECD;
- 3) gwarancja lub poręczenie Banku Gospodarstwa Krajowego udzielone z funduszy utworzonych, powierzonych lub przekazanych temu bankowi na podstawie odrębnych ustaw;
- 4) gwarancja lub poręczenie funduszu poręczeniowego posiadającego rating przyznany przez uznaną zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej na poziomie inwestycyjnym;
- 5) gwarancja lub poręczenie jednostki samorządu terytorialnego Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym uwzględniana kwota zabezpieczenia powinna wynikać z uchwały właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego;
- 6) gwarancja lub poręczenie podmiotu, innego niż podmioty określone w pkt 1), 3) i 5) - kwota poręczenia łącznie w stosunku do jednego kredytobiorcy nie może być wyższa niż 15% aktywów netto wystawcy zabezpieczenia pomniejszonych o należne, lecz niewniesione wkłady na poczet kapitałów (funduszy) podstawowych oraz o akcje własne, według ich wartości godziwej, z uwzględnieniem poniższych zasad:

⁷ Jak w przypisie nr3

⁸ Jak w przypisie nr3

- a) formą poręczenia nie może być weksel in blanco za wyjątkiem weksla in blanco wystawionego przez jednostkę samorządu terytorialnego,
 - b) wraz z podjętą decyzją o zastąpieniu oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia, Bank jest zobowiązany do konsekwentnego stosowania przyjętego sposobu wykorzystania zabezpieczenia w ciągu całego okresu umowy,
 - c) w przypadku gdy równowartość 15% aktywów netto poręczyciela nie pokrywa kwoty poręczanego zadłużenia – to nie ma możliwości zastąpienia sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika oceną sytuacji ekonomiczno-finansowej wystawcy zabezpieczenia; oznacza to również, że nie można podzielić ekspozycji na część stanowiącą równowartość 15% aktywów poręczyciela i klasyfikowanie jej, zgodnie z oceną sytuacji poręczyciela oraz na pozostałą część klasyfikowaną, zgodnie z oceną sytuacji dłużnika;
- 7) przeniesienie na Bank, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności bankowych papierów wartościowych emitowanych przez inne banki - według ich wartości godziwej;
 - 8) zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych, o których mowa w pkt 7) - według ich wartości godziwej.

Rozdział 5 – Zasady ustalania kwoty zabezpieczeń do pomniejszych

§ 28

1. Pomniejszych, o których mowa w Rozdziale 1 i 2, można dokonać, jeżeli na dzień dokonywania pomniejszenia, spełnione są łącznie następujące warunki:
 - 1) wartość zabezpieczenia jest możliwa do uzyskania, w wysokości uwzględnianej do pomniejszenia podstawy tworzenia rezerw oraz odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi, podczas ewentualnego postępowania egzekucyjnego/upadłościowego, biorąc pod uwagę ograniczenia prawne, ekonomiczne i faktyczne, mogące wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się Banku z przedmiotu zabezpieczenia;
 - 2) zabezpieczenie to nie jest lub nie było wykorzystane w trybie przewidzianym w § 5 ust. 2 pkt 2) oraz w przypadku w części zabezpieczonej zabezpieczeniami, o których mowa w Rozdziale 3 może być klasyfikowana, jako ekspozycja kredytowa „normalna”.
2. Zastąpienie, o którym mowa w Rozdziale 4 jest możliwe jedynie w sytuacjach, w których umowa zabezpieczenia jest prawnie skuteczna i egzekwowalna w stopniu zapewniającym odpowiednią pewność co do wysokości uzyskanej kwoty z tytułu zabezpieczenia.

§ 29

1. Wartość zabezpieczeń jest ustalana i aktualizowana w oparciu o odrębne procedury wewnętrzne Banku.
2. Przeglądów i aktualizacji wartości zabezpieczeń, o które pomniejszono podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi, dokonuje się w trybie obowiązującym dla przeglądów ekspozycji kredytowych.

(należy zaznaczyć, że przeglądu i aktualizacji zabezpieczeń, które nie są wykorzystywane do pomniejszenia podstawy tworzenia rezerw celowych i odpisów dokonuje się co najmniej raz w roku)

§ 30

Kwota, o którą można pomniejszyć podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi, w przypadku zabezpieczeń w postaci:

- 1) hipoteki – nie może być wyższa niż:
 - a) wysokość dokonanego wpisu do księgi wieczystej oraz
 - b) 50% wartości ustalonej na podstawie wyceny rzeczoznawcy; jeżeli wycena rzeczoznawcy nie uwzględnia wcześniej powstałych obciążeń, wartość tę pomniejsza się najpierw o łączną kwotę tych obciążeń – z zastrzeżeniem zapisów zawartych w załączniku nr 2;
- 2) przeniesienia prawa własności rzeczy ruchomej – nie może być wyższa niż 50% wartości sprzedaży netto danej rzeczy ruchomej i 50% pierwotnej wysokości zabezpieczanej kwoty;
- 3) przeniesienie prawa własności papierów wartościowych, za wyjątkiem emitowanych przez Skarb Państwa, NBP, banki centralne lub rządy krajów będących członkiem OECD oraz inne banki – nie może być wyższa niż 50% ich wartości godziwej;
- 4) zastawu na statku morskim lub powietrznym – nie może być wyższa niż 50% wyceny rzeczoznawcy i 50% pierwotnej wysokości zabezpieczanej kwoty;
- 5) zastawu rejestrowego na prawach z papierów, o których mowa w pkt 3) – nie może być wyższa niż 50% ich wartości godziwej;
- 6) zastawu rejestrowego na rzeczy ruchomej – nie może być wyższa niż 50% wartości sprzedaży netto danej rzeczy ruchomej i 50% pierwotnej wysokości zabezpieczanej kwoty;
- 7) gwarancji lub poręczenia, o których mowa w § 27 pkt 6) oraz w § 25 pkt 12) oraz oświadczenia patronackiego, o którym mowa w § 25 pkt 26) – łącznie w stosunku do jednego kredytobiorcy nie może być wyższa niż 15% aktywów netto wystawcy zabezpieczenia pomniejszonych o należne, lecz niewniesione wkłady na poczet kapitałów (funduszy) podstawowych oraz o akcje własne, według ich wartości godziwej.

§ 31

W przypadku zabezpieczeń spłaty kredytu ustanowionych na rzecz banków uczestniczących w konsorcjum bankowym, pomniejszeń podstawy tworzenia rezerw oraz odpisów dokonuje się proporcjonalnie do wysokości wniesionych udziałów banków w tym kredycie; do wyliczeń przyjmuje się więc łączną wartość kredytu oraz wszystkie zabezpieczenia (jako ustanowione solidarnie), a dopiero od podstawy tworzenia rezerwy oraz odpisów wylicza się odpowiedni udział Banku.

Rozdział 7 – Limity dla kwot pomniejszających podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących

§ 32

1. W przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotekami powstałymi na:
 - 1) nieruchomości;
 - 2) użytkowaniu wieczystym;
 - 3) spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu;

kwota, o którą można pomniejszyć podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi nie może być większa, niż limit pomniejszenia dla poszczególnych okresów opóźnienia w spłacie, określony w poniższej tabeli:

<i>Limit pomniejszenia w % Kwoty ekspozycji</i>	<i>Okres opóźnienia w spłacie w miesiącach</i>
100	Nie więcej niż 72
80	Powyżej 72 i nie więcej niż 84
60	Powyżej 84 i nie więcej niż 96

40	Powyżej 96 i nie więcej niż 108
20	Powyżej 108 i nie więcej niż 120
0	Powyżej 120

2. W przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych zabezpieczeniami, wymienionymi w Rozdziale 1 i 2, z wyłączeniem określonych w § 24 pkt 4) i § 25 pkt 17) kwota, o którą można pomniejszyć podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi nie może być większa, niż limit pomniejszenia dla poszczególnych okresów opóźnienia w spłacie, określony w poniższej tabeli:

<i>Limit pomniejszenia w % Kwoty ekspozycji</i>	<i>Okres opóźnienia w spłacie w miesiącach</i>
100	Nie więcej niż 48
80	Powyżej 48 i nie więcej niż 60
60	Powyżej 60 i nie więcej niż 72
40	Powyżej 72 i nie więcej niż 84
20	Powyżej 84 i nie więcej niż 96
0	Powyżej 96

3. W przypadku ekspozycji kredytowej opóźnionej w spłacie, jeżeli terminy (harmonogram) spłaty zostały zmienione, to opóźnienie w spłacie ekspozycji kredytowej liczy się – dla celów określonych w ust. 1 i 2 – z zastrzeżeniem ust. 4 według zmienionych terminów (zmienionego harmonogramu) spłaty, pod warunkiem, że zmiana ta została dokonana po raz pierwszy; w przypadku kolejnych zmian terminów (harmonogramu) spłaty, opóźnienie w spłacie ekspozycji kredytowej liczy się według terminów (harmonogramu) spłaty, ustalonych w pierwszej zmianie.
4. Opóźnienie w spłacie ekspozycji można liczyć - dla celów określonych w ust. 1 i 2 - według terminów (harmonogramu) spłaty ustalonych w drugiej zmianie, jeżeli pierwsza zmiana terminów (harmonogramu) została dokonana przed dniem 17 kwietnia 2020 r. a druga zmiana terminów (harmonogramu) została dokonana w okresie od dnia 17 kwietnia 2020 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. w całym pozostałym okresie kredytowania. W przypadku kolejnych zmian terminów (harmonogramów) spłaty opóźnienie w spłacie ekspozycji kredytowej liczy się według terminów (harmonogramu) spłaty ustalonych w drugiej zmianie.

(Jeżeli po 17 kwietnia br. ale nie później niż do 31 grudnia 2020 r bank dokonał zmiany terminów spłaty ekspozycji kredytowej (np. jest to prolongata) i jest to druga zmiana terminów spłat (harmonogramów), to okres opóźnienia w spłacie, na potrzeby określenia limitu pomniejszeń, liczy się wg drugiej zmiany harmonogramu przez cały okres życia ekspozycji/trwania umowy kredytowej- tym samym jeżeli Bank nie dokonywał zmiany terminów (harmonogramu) spłaty ekspozycji kredytowej przed 17 kwietnia 2020 r., natomiast dokonał po raz pierwszy zmiany terminów (harmonogramu) spłaty ekspozycji kredytowej po tym dniu (w tym również w okresie od 17 kwietnia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r.), wówczas będzie liczył terminy opóźnień wg tej pierwszej zmiany, bez możliwości uwzględnienia zmian wynikających z ewentualnej drugiej zmiany terminów (harmonogramu) spłaty.

Określone w ust. 1 i 2 okresy opóźnień mają zastosowanie po raz pierwszy do rezerw celowych i odpisów aktualizujących, utworzonych od 17 kwietnia 2020 roku. Oznacza to, że Bank nie rozwiązuje utworzonych przed 17 kwietnia rezerw i odpisów, natomiast dla kolejnych tworzonych od 17 kwietnia stosuje okresy opóźnień wskazane w ust.1 i 2).

Szczegółowe zasady uwzględniania, ustalania i aktualizowania wartości niektórych rodzajów zabezpieczeń pomniejszających podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi (oprócz hipoteki na nieruchomości)

1. Zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych lub przeniesienie na Bank, prawa własności papierów wartościowych:

za wartość godziwą uznaje się aktualną wartość rynkową papierów wartościowych.

2. Gwarancja lub poręczenie jednostki samorządu terytorialnego Rzeczypospolitej Polskiej o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej:

jednostka samorządu terytorialnego spełnia wymogi zaliczenia do kategorii „normalne”.

3. Gwarancja lub poręczenie podmiotu o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej (innego niż wymienione w § 25 pkt 1)- 4), 6), 8),11):

podmiot spełnia wymogi zaliczenia do kategorii „normalne”.

4. Przeniesienie prawa własności rzeczy ruchomej lub zastaw rejestrowy na rzeczy ruchomej:

1. Bank dokonuje pomniejszenia wyłącznie wtedy, jeżeli na dzień klasyfikacji Bank ma możliwość wiarygodnego określenia/weryfikacji wartości; oszacowanie wartości może być dokonywane w oparciu o: operat szacunkowy, polisę ubezpieczeniową, dostępne bazy danych, katalogi branżowe, portale internetowe, ogłoszenia prasowe, ceny ofertowe/transakcyjne, opracowania analityczne.
2. Jednocześnie wartość sprzedaży netto powinna uwzględniać ograniczenia prawne, ekonomiczne wynikające z procesu egzekucji. W związku z tym Bank przyjmuje, że wartość sprzedaży netto wynikająca z procesu egzekucji wynosi nie więcej niż 75% wartości oszacowanej w oparciu o wymogi określone w ust. 1.
3. Dodatkowymi warunkami dla tych zabezpieczeń są:
 - 1) rzeczy ruchome, na których dokonano zabezpieczenia muszą być ubezpieczone wraz z cesją polisy na rzecz Banku;
 - 2) wartość uwzględniana przy pomniejszeniu nie może być wyższa niż wartość ubezpieczenia;
 - 3) Bank nie bierze pod uwagę rzeczy, na które trudno znaleźć nabywcę, lub rzeczy nietrwałych lub szybko tracących wartość.

Szczegółowe zasady uwzględniania, ustalania i aktualizowania wartości hipoteki na nieruchomości do celów pomniejszania podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi

§ 1

1. W celu pomniejszenia podstawy tworzenia rezerw oraz odpisów o zabezpieczenie w formie nieruchomości, Bank ustala jej wartość na podstawie operatu szacunkowego, określającego wartość rynkową nieruchomości, z uwzględnieniem zapisów § 4.
2. Bank, raz w roku, w ramach przeglądów i aktualizacji wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie udzielonych ekspozycji kredytowych, dokonuje analizy rynkowych cen nieruchomości (na podstawie odrębnych procedur wewnętrznych Banku).
3. Jeżeli analiza, o której mowa w § 1 ust. 2, wykaże, że spadek wartości nieruchomości wynosi co najmniej 10%, Bank zleca ponowną wycenę nieruchomości z uwzględnieniem zapisów § 2 niniejszego załącznika; w przypadku, jeżeli Bank nie pozyska nowej wyceny nieruchomości, zobowiązany jest do pisemnego uzasadnienia odstąpienia od jej zlecenia.

§ 2

1. Operat szacunkowy, stanowiący dokument umożliwiający Bankowi pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw oraz odpisów o nieruchomość, stanowiącą zabezpieczenie udzielonej przez Bank ekspozycji kredytowej, powinien spełniać poniższe wytyczne:
 - 1) operat szacunkowy sporządzony jest przez osobę fizyczną posiadającą uprawnienia rzeczoznawcy majątkowego, która została wpisana do Rejestru Rzeczoznawców Majątkowych(<https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/centralny-rejestr-rzeczoznawcow-majatkowych>) oraz posiada świadectwo uprawniające do wyceny nieruchomości dla potrzeb zabezpieczenia wierzytelności (lista Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych <https://pfsm.pl/aktualnosci/item/383-listy-ze-szkolen> lub Związku Banków Polskich <https://zbp.pl/dla-bankow/finansowanie-nieruchomosci/lista-r-m>); w przypadku braku rzeczoznawcy majątkowego na drugiej lub trzeciej z wyżej wymienionych list, zalecane jest aby dołączył on do operatu szacunkowego potwierdzenie odbycia szkolenia w zakresie wyceny nieruchomości w celu zabezpieczenia wierzytelności;
 - 2) osoba/ podmioty współpracujące z rzeczoznawcami majątkowymi o której mowa w pkt 1) znajduje się na stosowanej w Banku liście rzeczoznawców, której zasady opracowywania i aktualizacji zostały zawarte w odrębnej procedurze Banku; (*Bank może, a nie musi stosować listy rzeczoznawców, jeżeli jednak stosuje i sugeruje klientowi wybór rzeczoznawcy, nie należy takiego zapisu stosować w umowie kredytowej*)
 - 3) na dzień dostarczenia do Banku, operat szacunkowy nie może być starszy niż 12 miesięcy od daty jego sporządzenia;
 - 4) operat szacunkowy jest ważny przez okres nie dłuższy niż:
 - 36 miesięcy (dla nieruchomości mieszkalnej),
 - 12 miesięcy (dla nieruchomości komercyjnej),
 - 36 miesięcy – dla nieruchomości komercyjnej w przypadkach w których kredyt jest udzielony w konsorcjum gdzie Bank Zrzeszający jest bankiem inicjującym, co jest uwarunkowane dokonywaniem przez Bank Zrzeszający weryfikacji wartości zabezpieczenia hipotecznego (w terminach zgodnych z zapisami Zasad) przez pracowników, którzy posiadają niezbędne kwalifikacje i doświadczenie w tym zakresie; rkusze z weryfikacji wartości zabezpieczenia są udostępniane uczestnikom konsorcjum,

od daty jego sporządzenia, pod warunkiem iż na nieruchomości nie zachodzą przesłanki, które mogą wpłynąć na obniżenie jej wartości lub jego nieważność; do przesłanek tych zalicza się min.:

- a) podział nieruchomości,
 - b) scalenie i podział nieruchomości,
 - c) zmiana przeznaczenia nieruchomości,
 - d) zmiana praw władania nieruchomością,
 - e) czynniki losowe wpływające na wartość nieruchomości (np.: pożar, powódź),
 - f) znaczący spadek rynkowych cen nieruchomości, określony w § 1 ust. 3;
- 5) jeżeli Bank uzna iż, przed upływem 12 miesięcy od daty sporządzenia operatu szacunkowego, że mógł on się zdezaktualizować, powinien zwrócić się z prośbą do klienta o potwierdzenie przez rzeczoznawcę majątkowego jego aktualności; najpóźniej w ostatnim dniu, 12 miesięcznego terminu ważności operatu szacunkowego, liczonego od dnia jego sporządzenia, rzeczoznawca majątkowy może potwierdzić jego aktualność. Potwierdzenie aktualności operatu szacunkowego może być dokonane tylko jeden raz i tylko na okres kolejnych 12 miesięcy, licząc od daty potwierdzenia aktualności; potwierdzenie aktualności operatu szacunkowego przez rzeczoznawcę/ców, który/rzy sporządził/li pierwotny operat szacunkowy, następuje poprzez umieszczenie klauzuli w operacie szacunkowym, w której rzeczoznawca/cy oświadcza/ją o aktualności operatu oraz dołączenie do operatu szacunkowego analizy potwierdzającej, że od daty jego sporządzenia nie wystąpiły zmiany uwarunkowań prawnych lub istotne zmiany czynników, mogących wpłynąć na wartość nieruchomości (*m.in.: przeznaczenie w planie miejscowym, stan zagospodarowania, stan prawny, wyposażenie nieruchomości w urządzenia infrastruktury technicznej, stan otoczenia nieruchomości*);
- 6) w przypadku nie potwierdzenia przez rzeczoznawcę majątkowego operatu szacunkowego, Bank nie może wykorzystać tego opracowania do pomniejszenia podstawy tworzenia rezerw oraz odpisów; w takim przypadku Bank pozyskuje nowy operat szacunkowy;
- 7) w każdym przypadku, po upływie:
- 36 miesięcy (dla nieruchomości mieszkalnej),
 - 12 miesięcy (dla nieruchomości komercyjnej),
- od dnia sporządzenia operatu szacunkowego, Bank zobowiązany jest do pozyskania nowego operatu szacunkowego bądź (w przypadku nieruchomości komercyjnej) potwierdzenia aktualności dotychczasowego operatu szacunkowego (z uwzględnieniem ust. 5); rzeczoznawca majątkowy, sporządzając operat szacunkowy musi określić w nim wartość rynkową wycenianej nieruchomości. Nie jest dopuszczalne przyjęcie operatu szacunkowego, w którym określona zostanie tylko wartość odtworzeniowa nieruchomości;
- 8) celem sporządzenia operatu szacunkowego jest określenie wartości rynkowej na potrzeby zabezpieczenia wiarygodności kredytodawcy, lub zabezpieczenia kredytu, zaleca się aby rzeczoznawca majątkowy, w celu sporządzenia operatu szacunkowego, nie wskazywał wierzyciela;
- 9) określając wartość rynkową nieruchomości, rzeczoznawca majątkowy może skorzystać z podejścia porównawczego (metody porównywania parami lub/oraz korygowania ceny średniej), podejścia dochodowego (metoda inwestycyjna oraz metoda zysków); podejścia te są traktowane jako podstawowe podejścia, wykorzystywane przez rzeczoznawców majątkowych, w celu określenia wartości rynkowej nieruchomości;
- 10) w celu określenia wartości rynkowej nieruchomości stanowiących sady, plantacje wieloletnie i drzewostany dopuszcza się zastosowanie podejścia porównawczego dla wyceny gruntów oraz podejścia kosztowego dla wyceny nasadzeń;
- 11) w celu określenia wartości rynkowej nieruchomości, dopuszcza się możliwość wykorzystania podejścia mieszanego, w tym: metody pozostałościowej (w przypadku

jeżeli na nieruchomości prowadzone są roboty budowlane) oraz metody kosztów likwidacji (w przypadku likwidacji części składowych gruntu, np. rozbiórki budynku); zastosowanie przez rzeczoznawcę majątkowego obu metod wyceny, wymaga uzasadnienia w operacie szacunkowym.

2. Zasady wyboru, oceny współpracy oraz rotacji rzeczoznawcy majątkowego, wynikają z obowiązujących w Banku Zasad zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

§ 3

1. Pracownik Banku, posiadający niezbędne kwalifikacje i doświadczenie w zakresie oceny wartości zabezpieczenia na nieruchomości, zobowiązany jest do przeprowadzenia oceny operatu szacunkowego (*polegającej na weryfikacji wiarygodności i rzetelności założeń i parametrów rynkowych przyjętych przez rzeczoznawcę majątkowego na potrzeby wyceny nieruchomości*) i ustalenia czy przedmiotowy dokument jest ważny, spełnia wymogi zawarte w § 2 oraz zweryfikować, czy:
 - 1) rzeczoznawca majątkowy prawidłowo określił przedmiot, zakres i cel wyceny;
 - 2) ograniczone prawa rzeczowe (np. służebność, z wyłączeniem hipoteki) mają wpływ na wartość nieruchomości (*uznaje się, iż służebność przechodu/przejazdu nie ma negatywnego wpływu na wartość rynkową nieruchomości – służy jedynie uregulowaniu prawnemu dostępu nieruchomości do dróg publicznych; rzeczoznawca majątkowy w opinii dotyczącej wartości prawa do nieruchomości zobowiązany jest wskazać czy służebność mieszkania ma lub nie ma wpływu na wartość rynkową nieruchomości. Wartość służebności mieszkania nie ma wpływu na wartość nieruchomości w przypadku jeżeli prawo to dotyczy osoby, która zmarła. W tym celu rzeczoznawca do operatu szacunkowego może dołączyć akt zgonu osoby, na rzecz której ustanowione zostało to prawo*):
 - a. w przypadku braku uwzględnienia przez rzeczoznawcę majątkowego prawa służebności mieszkania w procesie wyceny nieruchomości, Bank kontaktuje się z rzeczoznawcą, w celu uzyskania wyjaśnienia bądź korekty operatu szacunkowego.
 - b. jeżeli Bank nie pozyskał informacji bądź korekty opracowania, o których mowa w pkt. a), od oszacowanej wartości nieruchomości odejmuje 10% z tytułu potencjalnej możliwości wpływu prawa służebności mieszkania na wartość rynkową nieruchomości;
 - 3) opis przeznaczenia nieruchomości wycenianej jest zgodny z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego; w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, przeznaczenie nieruchomości ustala się na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu; w przypadku braku studium lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, uwzględnia się faktyczny sposób użytkowania nieruchomości;
 - 4) zastosowano właściwe podejście i metodę wyceny nieruchomości (o których mowa w § 2 pkt 9); w przypadku zastosowania przez rzeczoznawcę majątkowego podejścia porównawczego należy zweryfikować ilość nieruchomości podobnych przyjętych na potrzeby wyceny nieruchomości:
 - a) metoda porównywania parami podejścia porównawczego – minimum 3 nieruchomości podobne do nieruchomości wycenianej,
 - b) metoda korygowania ceny średniej - minimum 11 nieruchomości podobnych do nieruchomości wycenianej;
 - 5) okres, z którego rzeczoznawca majątkowy przyjął nieruchomości do porównania, nie jest dłuższy niż 2 lata wstecz na datę sporządzenia operatu szacunkowego; w przypadku przyjęcia okresu dłuższego niż 2 lata, wymagane jest szczegółowe uzasadnienie;

- 6) nieruchomości przyjęte do porównania są zlokalizowane w pobliżu nieruchomości wycenianej, tj. wskazane jest przyjęcie nieruchomości w kolejności: z tego samego miasta, gminy, powiatu, województwa; jeżeli do porównania została przyjęta/te nieruchomości/ci z terenu kraju, czy rzeczoznawca majątkowy wskazał uzasadnienie takiego postępowania;
 - 7) ceny transakcyjne nieruchomości przyjętych do porównania (w przypadku zastosowanie przez rzeczoznawcę majątkowego podejścia porównawczego, metody porównywania parami) nie odbiegają od siebie w sposób znaczący (różnica między maksymalną ceną transakcyjną (C_{\max}) a minimalną ceną transakcyjną (C_{\min}) tj. ΔC , nie może być większa niż minimalna cena nieruchomości przyjętej do porównania z nieruchomością wycenianą);
 - 8) w przypadku zastosowania podejścia dochodowego rzeczoznawca majątkowy, uwzględnił na potrzeby wyceny nieruchomości, m.in.:
 - a) wskaźnik pustostanów,
 - b) wskaźnik zaległości czynszowych,
 - c) wydatki operacyjne, do których zaliczamy:
 - podatki od nieruchomości,
 - opłaty roczne za użytkowanie wieczyste gruntu,
 - koszty mediów,
 - nakłady na konserwację i naprawy bieżące,
 - koszty zarządzania,
 - koszty ubezpieczenia i ochrony nieruchomości oraz inne koszty ponoszone okresowo,
 - d) inne mające wpływ na wartość;
 - 9) operat szacunkowy lub dokument stanowiący potwierdzenie aktualności operatu szacunkowego, zawiera załącznik będący kopią dokumentu ubezpieczenia w zakresie odpowiedzialności cywilnej za szkody wynikające z wykonywania czynności polegające na określeniu wartości nieruchomości, a także maszyn i urządzeń trwale związanych z nieruchomością;
 - 10) operat szacunkowy powinien zawierać załącznik, w który rzeczoznawca majątkowy wskaże obszary ryzyka związane z wycenianą nieruchomością, zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Infrastruktury i Budownictwa w sprawie standardu zawodowego rzeczoznawców majątkowych Nr 1 Wycena dla zabezpieczenia wiarytelności z dnia 1 września 2017r.; określone przez rzeczoznawcę majątkowego obszary ryzyka nie zwalniają Banku z ostatecznej oceny ryzyka, związanego z zabezpieczeniem wiarytelności na oszacowanej nieruchomości; brak niniejszego załącznika nie powoduje braku możliwości wykorzystania operatu do pomniejszenia podstawy tworzenia rezerw oraz odpisów; niemniej jednak, w takim wypadku należałoby pozyskać załącznik.
2. W celu pełnej weryfikacji operatu szacunkowego, należy zapoznać się z klauzulami do operatu szacunkowego.
 3. W dokumentacji kredytowej zamieszcza się dokument potwierdzający wykonanie przez pracownika Banku weryfikacji operatu szacunkowego.
 4. W przypadku jeżeli po przeprowadzonej weryfikacji operatu szacunkowego, z uwzględnieniem zapisów § 2 i § 3 ust. 1 niniejszego załącznika, pracownik Banku obniży wartość nieruchomości o więcej niż 10 %, wartość tą przyjmuje się do określenia wartości nieruchomości umożliwiającej pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw oraz odpisów.

§ 4

W przypadkach, w których Bank postanowił odzyskać ekspozycję z przedmiotu zabezpieczenia, tj. w wyniku sprzedaży nieruchomości, za wartość rynkową nieruchomości Bank uznaje:

- 1) od momentu wystąpienia przez Bank z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu – określoną w operacie szacunkowym wartość wymuszonej sprzedaży; w przypadku braku określenia w operacie szacunkowym wartości wymuszonej sprzedaży, Bank obniża wartość z operatu szacunkowego o wskaźnik korekty wynoszący 20%;
 - 2) od momentu uprawomocnienia się postanowienia o opisie i oszacowaniu nieruchomości – wartość oszacowania;
 - 3) po I nieskutecznej licytacji komorniczej – 3/4 wartości oszacowania;
 - 4) po II nieskutecznej licytacji komorniczej – 2/3 wartości oszacowania.
- (Bank będzie pomniejszał podstawę naliczania rezerw celowych i odpisów o 50% z wyżej wymienionych wartości)*

§ 5

W przypadku złożenia wniosku o upadłość, za wartość rynkową nieruchomości Bank uznaje:

- 1) od dnia złożenia wniosku lub od dnia pozyskania przez Bank informacji o złożeniu wniosku o upadłość – określoną w operacie szacunkowym wartość wymuszonej sprzedaży; w przypadku braku określenia w operacie szacunkowym wartości wymuszonej sprzedaży, Bank obniża wartość z operatu szacunkowego o wskaźnik korekty wynoszący 20%;
- 2) od dnia zamieszczenia przez syndyka obwieszczenia o sprzedaży nieruchomości w trybie przetargu – wartość oszacowania nieruchomości określoną w tym obwieszczeniu, z zastrzeżeniem, iż Bank uznaje tę wartość nie dłużej niż do dnia sprzedaży nieruchomości przez syndyka.

(Bank będzie pomniejszał podstawę naliczania rezerw celowych i odpisów o 50% z wyżej wymienionych wartości)

Bank może pomniejszać podstawę tworzenia rezerw celowych i odpisów dopóki w księdze wieczystej ujawniona jest hipoteka na rzecz Banku. W przypadku sprzedaży nieruchomości i wykreślenia hipoteki a Bank oczekuje na otrzymanie środków - nie ma możliwości pomniejszania podstawy tworzenia rezerw celowych i odpisów - w katalogu zabezpieczeń umożliwiających pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw i odpisów - określonych w RMF w sprawie zasad tworzenia rezerw (...) oraz w par.24 niniejszych Zasad - nie figuruje zabezpieczenie w postaci „środków pieniężnych uzyskanych ze sprzedaży zabezpieczenia, na które Bank oczekuje”)